

**Π.Μ.Σ: Εγκληματολογικές και Ποινικές Προσεγγίσεις της Διαφθοράς,
του Οικονομικού και του Οργανωμένου Εγκλήματος**

Διπλωματική Εργασία

**«Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η συσχέτιση με
το οργανωμένο έγκλημα: το παράδειγμα του τουρισμού»**

**«Δήμητρα Ψάλτη»
(Α.Μ. 519547)**

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Ηλέκτρα Κουτσούκου

Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 2024

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης η συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας της συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση της συγγραφέα/δημιουργού. Η συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.



**«Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η συσχέτιση με
το οργανωμένο έγκλημα: το παράδειγμα του τουρισμού»**

**«Δήμητρα Ψάλτη»
(Α.Μ. 519547)**

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:
Ηλέκτρα Κουτσούκου

Συν-επιβλέπουσα Καθηγήτρια:
Ευαγγελία Παππά

**Θεσσαλονίκη, Ιούνιος
2024**

*«“Η πλουτοκρατία ήτο, είναι και θα είναι ο μόνιμος άρχων του κόσμου, ο διαρκής Αντίχριστος.
Αύτη γεννά την αδικίαν, αύτη τρέφει την κακουργίαν, αύτη φθείρη σώματα και ψυχάς... ”»*

(Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, Έλλην Ποιητής, 1851-1911)

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσης εργασίας συνιστά το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, το λεγόμενο παγκοσμίως και ως «ξέπλυμα βρόμικου ή μαύρου χρήματος». Πιο συγκεκριμένα όμως, θα γίνει αναφορά στην έννοια της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, στα χαρακτηριστικά και στις μεθόδους αυτής αλλά και στην σχέση που έχει το αδίκημα αυτό με το οργανωμένο έγκλημα και τον τουρισμό.

Εν συνεχεία, θα εξεταστεί το φαινόμενο του οργανωμένου εγκλήματος ήτοι, η έννοια του εγκληματικού αυτού μοτίβου, η σπουδαιότητα της Σύμβασης του Παλέρμο για το ισχύον ευρωπαϊκό ποινικό δίκαιο αλλά και το άρθρο 187 του Ποινικού Κώδικα. Επιπροσθέτως, θα γίνει αναφορά στον παράγοντα της διαφθοράς αλλά και στη συσχέτιση του οργανωμένου εγκλήματος με την νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Ακολουθώντας, θα επισημανθεί η σπουδαιότητα που διαδραματίζει η αντεγκληματική πολιτική στην πρόληψη της εγκληματικότητας, η αναγκαιότητα της ύπαρξης γενικής και ειδικής πρόληψης των εγκλημάτων αλλά και η επιτακτικότητα αντιμετώπισης των εγκληματικών αυτών φαινομένων διεθνώς.

Υπό το πρίσμα αυτό, θα επιχειρηθεί η παρατήρηση της δραστηριότητας του οργανωμένου εγκλήματος και κατ' επέκταση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σε περίφημες τουριστικές περιοχές αλλά και η παρατήρηση της διείσδυσης των δύο αυτών φαινομένων στην νόμιμη τοπική οικονομία των περιοχών αυτών. Για το σκοπό αυτό, θα παρατεθούν παραδείγματα τουριστικών θερέτρων, τα οποία αποτέλεσαν καταφύγιο της παράνομης οικονομίας, όπως ομοίως, θα παρατεθεί και η αντιμετώπιση της τοπικής κοινωνίας απέναντι στα φαινόμενα αυτά. Οι περιοχές που παρουσιάζουν έντονο τουριστικό ενδιαφέρον στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, συσχετίζονται με την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και αναφέρονται στην παρούσα εργασία είναι το Las Vegas, η Μύκονος, οι Σεϋχέλλες και το Μονακό. Για μία πιο εμπειριστατωμένη ανάλυση του θέματος της παρούσας μελέτης, θα γίνει αναφορά σε διάφορες πρακτικές νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, όπως είναι οι ξενοδοχειακές μονάδες, η βραχυχρόνια μίσθωση, τα τουριστικά σκάφη και οι πολυτελείς κατοικίες. Καταληκτικά, θα ακολουθήσουν οι επιλογικές –κριτικές παρατηρήσεις της παρούσας μελέτης, τα οποία θα επισημαίνουν μία σειρά εύλογων συμπερασμάτων.

Λέξεις κλειδιά

Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ξέπλυμα μαύρου χρήματος, ξέπλυμα βρόμικου χρήματος, νομοθετικό πλαίσιο, τοποθέτηση, συγκάλυψη, ενσωμάτωση, Ελλάδα, οργανωμένο έγκλημα, οικονομικό έγκλημα, διαφθορά, τουρισμός, παγκόσμιοι τουριστικοί προορισμοί, συμβιωτική σχέση, συσχέτιση, αντεγκληματική πολιτική, μέτρα, πρόληψη.

Abstract

Subject of this paper is the phenomenon of the legalization income from illegal activities, known worldwide as «money laundering». Specifically, this paper refers to the meaning of money laundering, to its features and method, but also in the relation between money laundering, organised crime and tourism.

Extensively, it looks into the phenomenon of organised crime that is the meaning of this criminal pattern, the importance of Palermo Convention for the ascendancy of the European criminal law and the 187 article of Penal Code. Additionally, it is mentioned the meaning of corruption and the relation between the organised crime and money laundering.

After of this analysis, should be expanded the importance that the anti-crime policy plays a part for the prevention of criminality, to the necessity of general and specific crime prevention and to the imperativeness of criminal confrontation globally.

From this aspect, it is observed the activity of organised crime by extension money laundering in renowned tourist areas, but also it is observed the penetration of these in the legal local tourist economy. For this reason, are reported examples of tourist attraction, which were shelter of the illegal economy and by the same token is analyzed the local society confrontation of this phenomenon. The referring areas that demonstrate intense tourist interest in Greece and abroad, which are in relation with money laundering are Las Vegas, Mykonos, Seychelles and Monaco. For an educated guess of this analysis, are mentioned different examples, such as hotels, short term rent, tourist shipping and lavish apartments. Conclusively, are mentioned the critical remarks of this analysis, which point out many reasonably conclusions.

Keywords

Money laundering, legislation, placement, layering, integration, Greece, organized crime, financial crime, corruption, tourism, global tourist destination, symbiotic relationship, correlation, anti-crime policy, measures, prevention

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη.....	v
Λέξεις κλειδιά.....	vi
Abstract.....	vii
Keywords.....	viii
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	1
Εισαγωγή.....	3
Κεφάλαιο 1^ο: Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.....	5
1.1. Η έννοια της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.....	5
1.2. Σύντομη ιστορική αναδρομή.....	7
1.3. Τα χαρακτηριστικά της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.....	9
1.4. Οι μέθοδοι της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.....	12
Κεφάλαιο 2^ο: Το οργανωμένο έγκλημα.....	15
2.1. Η έννοια του οργανωμένου εγκλήματος.....	15
2.2. Η Σύμβαση του Παλέρμο.....	17
2.3. Ποινική αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα- η εγκληματική οργάνωση του άρθρου 187 Π.Κ.	18
2.4. Η διείσδυση του οργανωμένου εγκλήματος στην κοινωνία.....	20
2.5 Οργανωμένο έγκλημα και διαφθορά.....	22
2.6. Η αντίδραση των τοπικών κοινωνιών στο οργανωμένο έγκλημα.....	24
2.7. Διείσδυση του οργανωμένου εγκλήματος σε νόμιμες επιχειρήσεις- ο κύκλος του χρήματος	26
Κεφάλαιο 3^ο: Η σημασία της Αντεγκληματικής Πολιτικής για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και του οργανωμένου εγκλήματος.....	28
3.1. Η Αντεγκληματική Πολιτική σχετικά με το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος και το οργανωμένο έγκλημα.....	28
3.2. Η γενική και ειδική πρόληψη των φαινομένων.....	29
3.3. Η οικουμενική αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και του οργανωμένου εγκλήματος.....	31

Κεφάλαιο 4^ο: Ο κλάδος του τουρισμού.....	35
4.1. Ο τουρισμός γενικά.....	35
4.2. Η συσχέτιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και του οργανωμένου εγκλήματος με τον τουρισμό	35
4.3. 1 ^η πρακτική νομιμοποίησης – ξενοδοχειακές μονάδες	37
4.4. 2 ^η πρακτική νομιμοποίησης – βραχυχρόνια μίσθωση -πλατφόρμα Airbnb	38
4.5. 3 ^η πρακτική νομιμοποίησης – τουριστικά σκάφη.....	39
4.6. 4 ^η πρακτική νομιμοποίησης – πολυτελείς κατοικίες.....	40
4.7. Το παράδειγμα της Μυκόνου.....	41
4.8. Το παράδειγμα του Las Vegas.....	42
4.9. Το παράδειγμα του Μονακό	43
4.10. Το παράδειγμα των Σεϋχελλών.....	44
Επιλογικές – κριτικές παρατηρήσεις.....	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	53
Ξενόγλωσσες βιβλιογραφικές αναφορές	59

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

ΑΑΔΕ	Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
AMLA	Ευρωπαϊκή Αρχή Καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Anti-Money laundering)
Άρθ.	Άρθρο
Δισ.	Δισεκατομμύριο
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Επόμε.	Επόμενα
ΕΛ.ΑΣ.	Ελληνική Αστυνομία
Κ.ΠΟΙΝ.Δ.	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
Κ.α.	Και άλλα
MME	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
Ν.	Νόμος
Ο.Ε.	Οργανωμένο έγκλημα
Ο.Η.Ε.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
Π.Ε.	Περιφερειακή Ενότητα
Π.Κ.	Ποινικός Κώδικας
π.Χ.	προ Χριστού
Σ.	Σύνταγμα
Τρισ.	Τρισεκατομμύριο

F.A.T.F. Financial Action Task Force

Φ.Π.Α. Φόρος προστιθέμενης αξίας

Pg Σελίδα

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία σκοπεύει να αναφερθεί στην νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, στο οργανωμένο έγκλημα αλλά και στην σχέση που αυτά τα δύο φαινόμενα παρουσιάζουν με διάσημα παγκόσμια τουριστικά θέρετρα. Πιο συγκεκριμένα όμως, θα αναλυθεί λεπτομερώς η γενικότερη έννοια της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος, η έννοια του οργανωμένου εγκλήματος, το νομοθετικό πλαίσιο που το ορίζει αλλά και το πως επήλθε η ποινικοποίηση του φαινομένου αυτού. Επίσης, μετά από την παράθεση αυτή, θα αναφερθεί εκτενώς και η σπουδαιότητα της αντεγκληματικής πολιτικής ενάντια στα ποινικά αυτά αδικήματα, η πρόληψη της εγκληματικότητας των δύο αυτών φαινομένων σε τοπικό και σε διεθνές επίπεδο αλλά και η λήψη μίας σειράς καινοτόμων μέτρων για την καταπολέμηση των φαινομένων αυτών. Για την καλύτερη μάλιστα, επίρρωση των παραπάνω αναφορών στα εγκληματικά μοτίβα θα παρατεθεί μία σειρά παραδειγμάτων διεθνών αλλά και τοπικών τουριστικών περιοχών που συσχετίζονται άμεσα με τις εν λόγω εγκληματικές έννοιες. Η ανωτέρω παράθεση μόνον ως όλως απαραίτητη θα μπορούσε να χαρακτηριστεί για την πληρέστερη κατανόηση του θέματος της εργασίας, το οποίο θα αναλυθεί σε τέσσερα κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αφορά την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, το δεύτερο κεφάλαιο αφορά το οργανωμένο έγκλημα, το τρίτο κεφάλαιο αφορά την Αντεγκληματική Πολιτική κατά των δύο φαινομένων και το τέταρτο κεφάλαιο, αφορά την παράθεση των τουριστικών περιπτώσεων μελέτης. Άξιο αναφοράς αποτελεί το γεγονός ότι για τα μεγέθη αυτά εμπεριέχεται συσχέτιση, η οποία θα αναλυθεί παρακάτω. Τέλος, έπονται οι επιλογικές - κριτικές παρατηρήσεις της παρούσης ανάλυσης του συνόλου της εργασίας αυτής, μέσω των οποίων θα εξαχθούν συμπεράσματα και επισημάνσεις για την παρούσα μελέτη. Αξίζει, εκκινώντας την παράθεση, να αναφερθεί η άποψη που διατύπωσε ο Αμερικανός εγκληματολόγος- κοινωνιολόγος, Edwin Sutherland, ότι το έγκλημα είναι πολιτισμικά μεταβιβαζόμενο, ήτοι η εγκληματική συμπεριφορά μαθαίνεται μέσα από την αλληλεπίδραση. Αν κάποιος δηλαδή, είναι εκτεθειμένος σε αντιλήψεις και συμπεριφορές που ευνοούν την καταστρατήγηση του νόμου συγκριτικά με αυτές που ευνοούν την υπακοή σε αυτόν, υπάρχει βασίμως το ενδεχόμενο εκδήλωσης κάποιας εγκληματικής συμπεριφοράς.

Μέσα από την ανάλυση των διαφόρων μηχανισμών εκμάθησης των κοινωνικών επαφών, της συσχέτισης των διαφοροποιημένων επαφών και των κοινωνικών αιτιών των εγκλημάτων, προέβαλε το έγκλημα ως ένα διαταξικό φαινόμενο (Βιδάλη, 2013: 120).

Σημαίνων επομένως, σκοπός της παρούσης μελέτης είναι η εμβάθυνση στο ποινικό φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, κοινώς στο ξέπλυμα μαύρου ή βρόμικου χρήματος, στο πως το μέγεθος αυτό επηρεάζει το οργανωμένο έγκλημα αλλά και αντιστρόφως, στο πως το οργανωμένο έγκλημα επηρεάζει το ξέπλυμα, στις επιπτώσεις που αυτά τα δύο μεγέθη επιφέρουν στον τουρισμό, τόσο στην Ελλάδα, όσο και σε διάφορα παγκόσμια τουριστικά θέρετρα αλλά και στην ανοχή και την συναίνεση που παρατηρείται από τους πολίτες των περιοχών αυτών για την διατήρηση του φαινομένου. Για το σκοπό αυτό, θα αναλυθεί η έννοια του οργανωμένου εγκλήματος αλλά και η δυσχέρεια αποδοχής ενός κοινού ορισμού παγκοσμίως αλλά και θα αναδειχθεί μέσα από υποθέσεις μελέτης και διάφορα παραδείγματα η εκμετάλλευση των διαφόρων τουριστικών περιοχών για σκοπούς ξεπλύματος του μαύρου χρήματος.

Η παρούσα κριτική ανάλυση αποτέλεσε σπουδαίο κίνητρο για την πληρέστερη, την πιο επιστημονικά τεκμηριωμένη και την σαφέστερη διαμόρφωση της αντίληψης ως προς τα παραπάνω ποινικά μεγέθη που διδάχθηκαν όλα αυτά τα έτη. Ας μην λησμονείται άλλωστε, ότι η κριτική συζήτηση περί των φαινομένων αυτών εκκίνησε σχετικά πρόσφατα, τουλάχιστον στην χώρα μας, και αναμένεται να συνεχιστεί, καθώς τα μεγέθη αυτά είναι συνεχώς εξελίξιμα και οποιαδήποτε επιστημονική μελέτη συνιστά ατελή προσφορά προς την διεθνή επιστημονική κοινότητα.

Κεφάλαιο 1^ο: Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

1.1. Η έννοια της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ευρέως γνωστή και ως το λεγόμενο «ξέπλυμα μαύρου ή βρόμικου χρήματος» και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αποτελούν πηγή σοβαρής ανησυχίας για την οικονομία, το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Ε.Ε. αλλά και την ασφάλεια των πολιτών της. Η ανησυχία αυτή διαφαίνεται και από τις αλληπάλληλες τροποποιήσεις και βελτιώσεις που υφίσταται ο σχετικός νόμος όλα αυτά τα χρόνια, με σκοπό να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του φαινομένου. Επιπροσθέτως, θα μπορούσε να ισχυριστεί ακόμη κανείς πως το μέγεθος της ανησυχίας αυτής διαφαίνεται και από το γεγονός ότι για αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού, η Ευρώπη προχώρησε στην σύσταση μίας αρχής με αποκλειστικό ρόλο την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, εν ονόματι «AMLA», για την οποία γίνεται λόγος και παρακάτω.

Ειδικότερα όμως και πιο επεξηγηματικά, το ξέπλυμα διαφέρει από την φοροδιαφυγή αλλά έχει κοινό σκοπό με αυτήν, την απόκτηση κέρδους. Ως φοροδιαφυγή, ορίζεται η με κάθε τρόπο απόκρυψη της φορολογητέας ύλης των φορολογουμένων φυσικών ή νομικών προσώπων από την εκάστοτε φορολογική αρχή του τόπου που είναι αρμόδια για την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας (Φοροδιαφυγή Βικιπαιδεία, 2023). Ως νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή αλλιώς ως ξέπλυμα, ορίζεται η διαδικασία αυτή μέσω της οποίας οι δράστες-εγκληματίες αποκρύπτουν την παράνομη προέλευση των περιουσιακών τους στοιχείων, χρησιμοποιώντας υπόγεια χρηματοπιστωτικά συστήματα για να εκτελούν διάφορες συναλλαγές αλλά και πληρωμές εκτός του συστήματος μηχανισμών εποπτείας. Αναλυτικότερα όμως, ως ξέπλυμα περιγράφεται η διαδικασία μέσω της οποίας ο δράστης αποκρύπτει την ύπαρξη ή την παράνομη πηγή ή την χρήση των παράνομων εσόδων του, τα οποία στη συνέχεια μεταμφιέζει με τέτοιο τρόπο, ώστε η προέλευσή τους να εμφανίζεται ως καθόλα νόμιμη (President's Commission on organized crime, 1986 : 7). Έτσι, το ξέπλυμα μαύρου χρήματος περιλαμβάνει τη διαδικασία συγκάλυψης των παράνομα κτηθέντων περιουσιακών στοιχείων, με απώτερο

σκοπό να χρησιμοποιηθούν δίχως τον εντοπισμό της παράνομης δραστηριότητας που τα δημιουργήσε. Πρόκειται δηλαδή, επί της ουσίας για την διαδικασία της μετατροπής των καθόλα παράνομων κεφαλαίων σε κεφάλαια με φαινομενικά νόμιμη πηγή προέλευσης.

Φορείς ακολούθως, του ξεπλύματος του μαύρου ή βρόμικου αυτού χρήματος, δύναται να είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα αλλά και πολλές φορές οι ίδιες οι κυβερνήσεις διαφόρων κρατών. Κίνητρο των δραστών αυτών, συνιστά το κέρδος και η απληστία για τα υλικά αγαθά και το χρήμα, ενώ απότοκο της εγκληματικής αυτής ενέργειας συνιστά η εισαγωγή των παράνομα κτηθέντων χρηματικών ποσών στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα των χωρών, όχι μόνο σε ευρωπαϊκό αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο, καθιστώντας το φαινόμενο με αυτόν τον τρόπο μία παγκόσμια απειλή (What is money Laundering, 2023).

Ισχύον νομικό πλαίσιο που τυποποιεί το ξέπλυμα ως ποινικό αδίκημα στην χώρα μας είναι ο Ν. 4557/2018, ο οποίος ενσωμάτωσε την ευρωπαϊκή οδηγία 2015/849/ΕΕ (κατ' εφαρμογή του άρθρου 28 παρ. 1 του Συντάγματος). Αυτό που προξενεί ωστόσο, ενδιαφέρον για το φαινόμενο αυτό και οδηγεί στην εκτενή αυτή ανάλυση σήμερα, είναι το μέγεθος του σε διεθνές επίπεδο, το οποίο ανέρχεται στο ποσό των 715 δισ. - 1,87 τρις. ευρώ του παγκοσμίου ΑΕΠ, ενώ 117-210 δισ. ευρώ χρησιμοποιείται σε ύποπτες δραστηριότητες και συναλλαγές μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της οικονομίας της Ε.Ε. (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2024).

Οι επιπτώσεις στο κοινωνικό γίνεσθαι είναι καταστροφικές καθώς, αφενός μεν παρέχεται η δυνατότητα σε διάφορους εγκληματίες, όπως επί παραδείγματι εμπόρους ναρκωτικών, τρομοκράτες και οικονομικούς εγκληματίες να συντηρούν αλλά και να επεκτείνουν τις εγκληματικές τους δραστηριότητες, αφετέρου δε ετεροκαθορίζονται ολόκληρα οικονομικοτραπεζικά συστήματα προκειμένου να προωθηθούν τέτοιου είδους εγκληματικές δραστηριότητες (What is money Laundering, 2023). Στον οικονομικοτραπεζικό τομέα ανήκει και ο κλάδος του τουρισμού, το παράδειγμα του οποίου θα αναλύσουμε εκτενώς στο τέταρτο κεφάλαιο.

1.2. Σύντομη ιστορική αναδρομή

Το φαινόμενο αυτό όσο πρωτόγνωρο και να ακούγεται σε κάποιον υφίσταται εδώ και πολλούς αιώνες. Συγκεκριμένα, το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες χρονολογείται ότι πρωτοεμφανίστηκε κατά προσέγγιση περίπου το 2.000 π.Χ., όταν οι Κινέζοι έμποροι προσπαθούσαν να αποκρύψουν τα χρήματα που αποκόμιζαν από την εμπορική τους δραστηριότητα από τους ηγεμόνες τους, οι οποίοι και θα τους τα αφαιρούσαν, αν κατάφερναν να γίνουν αντιληπτά. Γι' αυτό και τις περισσότερες φορές η μεταφορά αυτή των χρημάτων γινόταν δια θαλάσσης. Και τα επόμενα όμως, 4.000 χρόνια, το ξέπλυμα χρήματος συνέχισε να χρησιμοποιείται κατά τον ίδιο τρόπο από διάφορες μειονότητες προκειμένου να κρύψουν τα χρήματά τους από τα ηγεμονικά καθεστώτα. Σημαντικό είναι ότι την εποχή εκείνη, δεν υπήρχαν επίσημα αναγνωρισμένα τραπεζικά συστήματα ωστόσο, υπήρχαν διάφορα μορφώματα τραπεζικών συστημάτων για τη μεταφορά των χρημάτων αυτών (Tchetvetrakov, 2023).

Σε ένα πιο σύγχρονο πλαίσιο, ήτοι κατά τη δεκαετία του 1920, η νομιμοποίηση παράνομων εσόδων διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην περίοδο της ποτοαπαγόρευσης. Κατέστη απαραίτητο πλέον οι λαθρέμποροι αλκοόλ αλλά και οι διαχειριστές παράνομων καζίνο να λογοδοτούν για τα εισοδήματά τους με άμεσο απότοκο να δημιουργηθούν επιχειρήσεις, όπως λέγονται ακόμη και σήμερα, «πλυντηρίων», οι οποίες και αποτέλεσαν μία δημοφιλή επιλογή ξέπλυματος για την τότε εποχή (Tchetvetrakov, 2023).

Ο όρος «ξέπλυμα μαύρου ή βρώμικου χρήματος» όμως, υιοθετήθηκε το μόλις πρόσφατο 1973 υπό το φως του γνωστού σε όλους μας σκανδάλου «Watergate». Όριο στην περίπτωση αυτή αποτέλεσε ο αμερικάνικος νόμος περί τραπεζικού απορρήτου, ο οποίος εισήχθη το 1970 και αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα σύγχρονα εργαλεία αντιμετώπισης του φαινομένου. Πιο συγκεκριμένα, τέθηκε όριο στις τράπεζες και στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ως προς την τήρηση αρχείων και την αναφορά συναλλαγών άνω των 10.000 \$ σε μετρητά με παράλληλη μάλιστα, υποχρέωση ταυτοποίησης των προσώπων που πραγματοποιούν την εκάστοτε συναλλαγή (International Money Laundering Information Bureau, 2023).

Το 1986, θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά από τον Αμερικάνο νομοθέτη ειδικός ποινικός νόμος που ποινικοποιούσε τέτοιες συμπεριφορές και στόχευε στον έλεγχο του ξέπλυματος

βρώμικου χρήματος. Πρωτοπόροι φορείς και οργανισμοί που ανέλαβαν δράση υπήρξαν ο ΟΗΕ, ο ΟΟΣΑ, η FATF, ο OFAC κ.α. (Ναμίας, 2007: 383 - 384).

Έπειτα από την νομοθετική πρωτοβουλία αυτή των Ηνωμένων Πολιτειών το 1986, ακολούθησαν σημαντικές δράσεις κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, όπως επί παραδείγματι, η υπογραφή της Συνθήκης της Βιέννης από τα Ηνωμένα Έθνη το 1988, η δημιουργία της F.A.T.F στη σύνοδο κορυφής των G7, η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης το 1990, η πρώτη οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 1991 αλλά και η Σύμβαση του ΟΗΕ το 1998.

Φτάνοντας πια στην δεκαετία του 2000 και μετά την οργανωμένη επίθεση στους δίδυμους Πύργους την 11^η Σεπτεμβρίου του 2001, η Αμερική επικαλούμενη τον πατριωτικό νόμο, προέτρεψε τις παγκόσμιες κυβερνήσεις να αυστηροποιήσουν την AML (Anti Money Laundering) πολιτική τους με σκοπό την αποτροπή των μεμονωμένων ατόμων ή των διαφόρων ιδρυμάτων από τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (Tchetvetrakov, 2023).

Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό ότι μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1980, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ήταν ποινικά αδιάφορη και η μόνη αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού συσχετιζόταν με την διάταξη για την αποδοχή προϊόντων εγκλήματος. Τα τελευταία όμως, χρόνια η ποινική μεταχείριση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος έχει αποσυνδεθεί από την αποδοχή προϊόντων εγκλήματος και έχει πλέον αυτοτελές και αυτόφωτο ποινικό ενδιαφέρον. Στην εξέλιξη αυτή έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο η εξάπλωση της οργανωμένης εγκληματικότητας σε διεθνές επίπεδο, όπως επί παραδείγματι η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών και η διακίνηση όπλων, η σωματεμπορία κ.α. Η νομιμοποίηση των εσόδων αυτών συμβάλλει στην ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος καθώς, δρα υπέρ της ενίσχυσης της δομής του, η οποία και αποκτά πλέον οικονομική και κοινωνική ισχύ και υπόσταση, με αποτέλεσμα να εξαπλώνεται με αυτόν τον τρόπο ακόμη περισσότερο η εγκληματική του δράση (Συμεωνίδου-Καστανίδου, 1999: 117-119).

1.3. Τα χαρακτηριστικά της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Ορισμένοι παρομοιάζουν το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος (money laundering) με την τέχνη της ταχυδακτυλουργίας και πιο συγκεκριμένα σαν ένα μαγικό κόλπο που δημιουργεί και πολλαπλασιάζει τον πλούτο (International Money Laundering Information Bureau, 2023).

Σύμφωνα με την έκθεση των Ηνωμένων εθνών το 1993, κάποια από τα βασικότερα χαρακτηριστικά της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι η διεθνικότητά του, η ευελιξία και η προσαρμοστικότητά του, η χρήση των πιο σύγχρονων τεχνολογικών μέσων, η εφευρετικότητα και η ευφυΐα των δραστών του, αλλά και η πληθώρα των πόρων που έχουν στη διάθεσή τους οι δράστες αυτοί, καθιστώντας έτσι, το φαινόμενο αυτό ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο μέγεθος (International Money Laundering Information Bureau, 2023). Σύμφωνα με την ποινική επιστήμη, θα μπορούσε να ειπωθεί πως πρόκειται για ένα αδίκημα που προϋποθέτει την τέλεση ενός βασικού εγκλήματος (άμεσα και αιτιατά), ωστόσο ενέχει αυτοτελή απαξία.

Δέον είναι ακόμη, να αναφερθεί πως οι δράστες των οικονομικών εγκλημάτων, δεν έχουν σκοπό να σταματήσουν να εγκληματούν και εφευρίσκουν συνεχώς νέους τρόπους δράσης αλλά και συγκάλυψης (Καραδήμας & Καραδήμα, 2015 : 61-62).

Παρότι η νομιμοποίηση εσόδων τα τελευταία χρόνια λαμβάνει ιδιαίτερα αυξημένη προσοχή από διάφορους διεθνείς οργανισμούς, το φαινόμενο αυτό συνεχίζει να υποτιμάται στη σφαίρα της δημόσιας συζήτησης αλλά και στην σφαίρα των Μ.Μ.Ε. Τα τελευταία, εστιάζουν κυρίως στο ξέπλυμα που προκύπτει από τη διακίνηση των ναρκωτικών ουσιών, προκαλώντας ηθικό πανικό στους πολίτες, ενώ οι πολιτικοί σχηματισμοί προσεγγίζουν το ζήτημα από τη σκοπιά της φοροδιαφυγής και της διεθνούς χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Αλλά και οι ετήσιες εκθέσεις της ΕΛ.ΑΣ. επικεντρώνονται κυρίως, στη δίωξη των διακινητών ναρκωτικών ουσιών και των εγκληματιών του κοινού ποινικού δικαίου και όχι στα οικονομικά εγκλήματα, τα οποία και συνεχίζουν να δρουν υπογείως ακριβώς εξαιτίας της αθεατότητας τους αυτής (Unger & Siegel & Ferwerda & Kruijt & Busionioic & Wokke & Rawlings, 2006), (ΕΛ. ΑΣ., 2005, 2011, 2012, 2019, 2020).

Τα Μ.Μ.Ε. διαδραματίζουν σημαίνοντα ρόλο στη διαμόρφωση της γνώμης και της αντίληψης που διαμορφώνει η κοινωνία για την αίσθηση κινδύνου και την επικινδυνότητα του φαινομένου (Καρύδης, 2010: 41). Σύμφωνα με τον Cohen, η καταγραφή των γεγονότων από τα Μ.Μ.Ε. και η επακόλουθη δραματοποιημένη και στρεβλή ερμηνεία και απεικόνισή τους, συμβάλουν στην δημιουργία κοινωνικών στερεοτύπων, στην κλιμάκωση της αντίδρασης της κοινωνίας, στην δημιουργία ηθικών πανικών αλλά και στην ενεργοποίηση των μηχανισμών κοινωνικού ελέγχου πάντα εις βάρος κάποιας συνήθως, μικρής στοχοποιημένης κοινωνικής ομάδας (Καρύδης, 2010: 51).

Σε αυτό το σημείο και κάνοντας έναν μικρό συσχετισμό με το παράδειγμα του τουρισμού, θα μπορούσε να αναφερθεί ότι τα Μ.Μ.Ε. αναλώνονται επιδερμικά σε θέματα συγκεκριμένης μικροεγκληματικότητας, όπως για παράδειγμα, σε κλοπές αντικειμένων μεγάλης αξίας από πολυτελείς κατοικίες των ελληνικών νησιών, σε ξέφρενα πάρτι με αλόγιστη χρήση ναρκωτικών ουσιών και αλκοόλ από τουρίστες, παραλείποντας τεχνηέντως να αναφερθούν σε ζητήματα οικονομικής και οργανωμένης εγκληματικότητας.

Επιμένοντας στον ποινικό σχολιασμό του αδικήματος θα μπορούσε να αναφερθεί ακόμη, ότι η νομιμοποίηση εσόδων σαν ποινικό αδίκημα ειδικού ποινικού νόμου, συγκαταλέγεται στα εξαρτημένα αδικήματα, απαιτείται δηλαδή, όπως προ ειπώθηκε, η προηγούμενη στοιχειοθέτηση ενός κύριου ή άλλως βασικού αδικήματος από το οποίο εξαρτάται το ξέπλυμα και από το οποίο αντλεί τον παράνομο χαρακτήρα του (Γεωργακή, 2017: 495). Υλικό αντικείμενο της νομιμοποίησης οποιασδήποτε μορφής όμως, αποτελεί η προς νομιμοποίηση περιουσία και συνεπώς, προϋπόθεση διεύρυνσης της συνδρομής πράξης ξεπλύματος αποτελεί η διαπίστωση τέλεσης ενός προηγηθέντος βασικού αδικήματος, από την διάπραξη του οποίου όμως, προήλθε η παράνομη προς νομιμοποίηση περιουσία. Δέον είναι να επισημανθεί ότι αυτουργός της πράξης πρέπει να είναι το ίδιο πρόσωπο, ενώ η αποκόμιση της παράνομης περιουσίας μπορεί να αφορά τον αυτουργό (υπαίτιο) ή και κάποιο άλλο πρόσωπο.

Μεταξύ των βασικών αδικημάτων από τα οποία εξαρτάται το ξέπλυμα χρήματος στον ελληνικό τουλάχιστον Ποινικό Κώδικα είναι η δωροδοκία και η δωροληψία πολιτικών προσώπων και δικαστικών λειτουργών (159, 159Α, 237 Π.Κ.), η εγκληματική οργάνωση, όπως αυτή θεσμοθετήθηκε και ισχύει (187 Π.Κ.), οι τρομοκρατικές πράξεις και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (187Α Π.Κ.), η δωροδοκία και η δωροληψία υπαλλήλου (236 και 235 Π.Κ.), η

εμπορία επιρροής, η δωροδοκία και δωροληψία στον ιδιωτικό τομέα (237Α και 237Β Π.Κ.), η εμπορία ανθρώπων (323Α Π.Κ.), η σωματεμπορία (351 Π.Κ.), τα αδικήματα φοροδιαφυγής, λαθρεμπορίας, η μη καταβολή χρεών προς το δημόσιο, τα εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος κ.α. (Σάμιος, 2020). Άξιο αναφοράς συνιστά επίσης, το γεγονός ότι το ξέπλυμα είναι ένα έγκλημα χωρίς εμφανή θύματα και συνεπώς, δίχως διάδικο προς υποστήριξη της κατηγορίας σε μία πιθανή μετέπειτα εκδίκαση της υπόθεσης στο ακροατήριο, γεγονός που προδήλως μαρτυρά την δυσχέρεια αρχικά διαπίστωσης και μετέπειτα αντιμετώπισής του. Ο λεγόμενος αυτός «σκοτεινός ή γκρίζος αριθμός» της οικονομικής εγκληματικότητας είναι εξαιρετικά δυσχερής για να προσδιοριστεί επακριβώς, με άμεσο αποτέλεσμα η κοινωνική βλάβη του προκαλείται να μην γίνεται άμεσα αντιληπτή από το κοινωνικό γίγνεσθαι αλλά να γίνεται αντιληπτή μόνο έπειτα από την παρέλευση μεγάλου χρονικού διαστήματος και συνήθως, έπειτα από κάποια καταγγελία, η οποία στην πραγματικότητα σπανίως και λαμβάνει χώρα. Αναφερομένων των ανωτέρω χαρακτηριστικών, θα νόμιζε κανείς ότι το ξέπλυμα μαύρου χρήματος συντελείται κρυφά σε κάποιον ιδιωτικό και καλά φυλαγμένο χώρο αλλά στην πραγματικότητα συντελείται εντός μιας παγκόσμιας αγοράς, η οποία διαθέτει πολλές γκρίζες ζώνες (Μιχαλοπούλου, 2019: 336) και πολλές φορές χρησιμοποιώντας ως μέσα διάφορους ανθρώπους που βρίσκονται σε νευραλγικές θέσεις του κρατικού συστήματος και μηχανισμού. Επιπροσθέτως, έτερο χαρακτηριστικό στοιχείο του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, εκτός των άλλων, είναι πως οι δράστες των εγκλημάτων αυτών, απολαμβάνουν κοινωνικής ανοχής και ανεκτικότητας, είτε λόγω της έλλειψης της συνειδητοποίησης της σοβαρότητάς του φαινομένου, είτε λόγω της μαζικής επιρροής που έχουν οι κυρίαρχες αντιλήψεις για τα εγκλήματα του δρόμου και την σπουδαιότητα αυτών, είτε λόγω της επιβολής του φόβου στα θύματα με σκοπό να μην προβούν σε κάποια καταγγελία, είτε λόγω της ίδιας της απροθυμίας, της ραθυμίας και της γραφειοκρατίας για την ενεργοποίηση, την πρόληψη και την αντιμετώπιση του θέματος από τις αρμόδιες αρχές, είτε γιατί υφίσταται άμεση συνάφεια μεταξύ των διαφόρων πρακτικών διαφθοράς και των κρατικών λειτουργών και αξιωματούχων (Βιδάλη, 2017: 75). Τέλος, οφείλει να γίνει παραδεκτό πως υφίσταται συμβιωτική σχέση μεταξύ της νόμιμης και της παράνομης οικονομίας, στοιχείο που επαληθεύει και την συμβιωτική θεωρία του Αμερικανού Εγκληματολόγου και Κοινωνιολόγου, W. Chambliss, θεωρία που θα απασχολήσει και θα αναφερθεί λεπτομερώς και στις παρακάτω ενότητες.

1.4. Οι μέθοδοι της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ακολουθεί διεθνώς, συνήθως, τρία στάδια, ήτοι αυτό της τοποθέτησης (placement), της στρωματοποίησης (layering) και της ενσωμάτωσης (intergration) των παράνομων χρημάτων. Πιο συγκεκριμένα όμως, η πορεία των παράνομων εσόδων είναι η εξής: αρχικά τα χρήματα που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες και επρόκειτο να νομιμοποιηθούν, τοποθετούνται στο χρηματοοικονομικό σύστημα δηλαδή, σε κάποιο καθόλα νόμιμο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα συνήθως, σε διάφορες παγκόσμιες και μη συστημικές τράπεζες ή ακόμη και στο χρηματιστήριο, σε ανταλλακτήρια συναλλάγματος, σε καζίνο και αλλού, όπου μέσω διαφόρων συναλλαγών επιχειρείται από το δράστη το σπάσιμο του αρχικού κεφαλαίου σε πολλά μικρότερα ποσά, όπως επί παραδείγματι η πραγμάτωση πολλών καταθέσεων σε πολλούς και διαφορετικούς λογαριασμούς αλλά και η παρεμβολή πολλών χρηματοπιστωτικών φορέων που βρίσκονται σε διαφορετικά κράτη. Η μέθοδος αυτή στοχεύει στην απομάκρυνση των κάθε είδους ιχνών των κεφαλαίων από την αρχική τους πηγή προέλευσης και κατά αποτέλεσμα της ενσωμάτωσης τους στην νόμιμη οικονομία των αγορών.

Με αυτόν τον τρόπο, τα κατά τα άλλα παράνομα κεφάλαια επαναπροωθούνται στην νόμιμη οικονομία της αγοράς αλλά και στο ίδιο το νόμιμο χρηματοοικονομικοπιστωτικό σύστημα, μέσω διαφόρων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και απόκτησης περιουσιακών ωφελημάτων, όπως κάποιας αγοράς ακινήτων ή ακόμη και πολυτελών αγαθών διαβίωσης. Έτσι, τα καθόλα «βρόμικα» και παράνομα χρήματα «βαφτίζονται» καθαρά και επιστρέφουν στην νόμιμη κοινωνία της αγοράς και στα χρηματοοικονομικά συστήματα, δίχως να ενέχεται κίνδυνος αποκάλυψης της εγκληματικής δραστηριότητας των εκάστοτε δραστών (Ναμίας, 2007: 382). Επομένως, θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει πως αρχικά επιδιώκεται η είσοδος στην νόμιμη οικονομία της αγοράς μέσω μικρών καταθέσεων σε νόμιμους λογαριασμούς (τοποθέτηση- placement), έπειτα γίνεται προσπάθεια απόκρυψης της προέλευσης τους μέσω σύνθετων διαδικασιών που συχνά είναι και δαπανηρές (συγκάλυψη- layering) ενώ, τέλος, η περιουσία διαχέεται ανεμπόδιστα στους κύκλους της οικονομίας μέσω διαφορών επενδύσεων ή πολυτελών αγορών (ενσωμάτωση- integration).

Πέραν όμως, της γενικότερης ανωτέρω πρακτικής νομιμοποίησης εσόδων, υφίστανται και άλλοι τρόποι ξεπλύματος, πολλοί εκ των οποίων είναι αρκετά διαδεδομένοι και στην χώρα μας. Πιο αναλυτικά, άλλες πρακτικές ξεπλύματος πραγματοποιούνται μέσω των κερδισμένων δελτίων τυχερών παιγνίων, μέσω της μίσθωσης τουριστικών και μη σκαφών, ιστιοφόρων και θαλαμηγών από επιχειρήσεις σε ιδιώτες έναντι αστρονομικών ποσών, μέσω της κτηματομεσιτικής αγοράς ακινήτων και της χορήγησης της λεγόμενης «Golden Visa» σε πολίτες τρίτων χωρών εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και μέσω της συνεχούς ανταλλαγής συναλλάγματος με σκοπό την αδυναμία εντοπισμού προέλευσης του αρχικού κεφαλαίου (Τα πέντε μεγάλα «πλυντήρια», 2010).

Επιπροσθέτως, μία ακόμη πρακτική νομιμοποίησης παράνομων εσόδων αποτελεί το λεγόμενο «Ολλανδικό σάντουιτς». Σύμφωνα με την πρακτική αυτή, ο δράστης τοποθετεί τα παράνομα χρήματα σε κάποια χώρα φορολογικό παράδεισο και έπειτα τα μεταφέρει σε μία δεύτερη χώρα. Παράλληλα αιτείται δάνειο σε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα της χώρας του, υπό την εγγύηση των χρημάτων που είναι τοποθετημένα στην δεύτερη χώρα και έτσι, όταν επιτέλους εγκριθεί η αίτηση δανείου του, επενδύει τα χρήματα αυτά σε διάφορα χρηματοοικονομικά προϊόντα και αγορές. Με αυτόν τον τρόπο, ο δράστης δύναται να δικαιολογεί την προέλευση των χρημάτων του σε ενδεχόμενο έλεγχο των εκάστοτε φορολογικών αρχών. Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι, η μέθοδος αυτή βρίσκει έρεισμα στην έλλειψη εναρμόνισης των νομοθεσιών των κρατών σε σχέση με το τραπεζικό απόρρητο (Νεράντζη, 2022: 237-241).

Σε ένα ακόμη πιο συγκεκριμένο πλαίσιο, αυτό του τουρισμού, το ξέπλυμα λαμβάνει χώρα υπό το πρίσμα της ναυτιλίας και ειδικότερα, της αγοράς και μίσθωσης σκαφών αναψυχής. Μέσω της μεθόδου αυτής δικαιολογούνται υπέρογκα ποσά από εικονικές μισθώσεις ιστιοπλοϊκών σκαφών και θαλαμηγών για κρουαζιέρες αναψυχής. Σύμφωνα με αναφορές των αρμοδίων φορέων κόβονται παραστατικά για εβδομαδιαίες ενοικιάσεις σκαφών που κυμαίνονται από 50.000 έως και 100.000€, ενώ στην πραγματικότητα, τα πλοία αυτά δεν βγαίνουν καν από το λιμάνι αγκυροβόλησης τους (Τα πέντε μεγάλα «πλυντήρια», 2010). Στην προσπάθεια αντιμετώπισης της οφθαλμοφανούς αυτής μεθόδου, ο Ευρωπαίος νομοθέτης θεώρησε κατά πλάσμα δικαίου τους επιχειρηματίες αυτούς εμπορίας σκαφών αναψυχής ως εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας και τους ενέταξε στα υπόχρεα πρόσωπα προς εφαρμογή της δέουσας επιμέλειας (άρθρο 11 επόμ. του Ν. 4557/2018, ΦΕΚ Α' 139/30-07-2018, κατ' ενσωμάτωση της Οδηγίας

2015/849/ΕΕ, άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος), (Κούρος, 2018).

Μία τελευταία πρακτική που χρησιμοποιείται κατά κόρον στην ελληνική έννομη τάξη από τους δράστες του ξεπλύματος είναι η αγορά πολυτελών και πανάκριβων ακινήτων, συνήθως ξενοδοχείων, εμπορικών ακινήτων και καταστημάτων εστίασης σε διάφορες τουριστικές περιοχές, κυρίως όμως, στην Αθήνα, στη Χαλκιδική και στα νησιά του Ιονίου, του Αιγαίου αλλά και την Κρήτη (Τα πέντε μεγάλα «πλυντήρια», 2010).

Κεφάλαιο 2^ο: Το οργανωμένο έγκλημα

2.1. Η έννοια του οργανωμένου εγκλήματος

Το οργανωμένο έγκλημα δεν είναι ένα φαινόμενο των εποχών αλλά έχει τις ρίζες του στην εποχή της ποτοαπαγόρευσης, ήτοι στην δεκαετία του '20 στην Αμερική, στην εποχή της λαθραίας εισαγωγής ποτών από ποικίλες εθνοτικές ομάδες που προέβαιναν σε τέτοιου είδους παράνομες δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα η mafia (Woodiwiss, 1990: 6). Προς το τέλος του 20^{ου} αιώνα, το φαινόμενο αυτό άρχισε να παίρνει διεθνείς διαστάσεις εξαιτίας της διεθνοποίησης της οικονομίας, της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου, με άλλα λόγια της ευρείας κυκλοφορίας αγαθών και κεφαλαίων. Ιδίως, στην Ευρώπη, επήλθε η έξαρση του φαινομένου εξαιτίας της δημιουργίας μίας ενιαίας αγοράς που επέφερε την άρση των ελέγχων αλλά και την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών.

Αποτελεί ένα ιδιαίτερα πολυσύνθετο εγκληματικό φαινόμενο, το οποίο μεταλλάσσεται συνεχώς, με σκοπό να προσαρμόζεται στις ανάγκες του καπιταλισμού αλλά και στις ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Χαρακτηριστικό γνώρισμα του συνιστά το γεγονός ότι βρίσκεται πάντοτε ένα βήμα μπροστά από την κατασταλτική αντιμετώπιση του, εξαιτίας των υπέρογκων οικονομικών πόρων που διαθέτει, των δικτύων που δημιουργεί αλλά και των τεχνολογικά εξελιγμένων μέσων που χρησιμοποιεί.

Το 1969, ο Αμερικανός κοινωνιολόγος - εγκληματολόγος, D. Cressey, περιέγραψε το οργανωμένο έγκλημα ως μία ιεραρχικά δομημένη οργάνωση, η οποία διοικείται με βάση τυπικούς κανόνες και αποτελείται από άτομα που επιτελούν συγκεκριμένες λειτουργίες εντός της ιεραρχικής αυτής σχέσης (Cressey, 1969 : 304-319). Πρόκειται για μία εντελώς ασαφή έννοια, η οποία χρησιμοποιείται ως έννοια ομπρέλα για την περιγραφή διαφορετικών εγκληματικών παραγόντων και δραστηριοτήτων, ενώ παράλληλα αναφέρονται ποικίλα ζητήματα σχετικά με την εμπειρική ανάλυση του φαινομένου, την ανάπτυξη των διαφόρων θεωριών αλλά και την υιοθέτηση συναφών πολιτικών (Paoli, Vander Beken, 2014). Αλλά και ο A. Wright αναφέρει,

μεταξύ άλλων, ότι είναι εξαιρετικά δύσκολο να ορίσεις το οργανωμένο έγκλημα, ώστε να είναι ικανοποιημένες όλες οι πλευρές.

Υπάρχουν τόσοι ορισμοί στα επίσημα επιστημονικά κείμενα και στην βιβλιογραφία, όσοι και αυτοί που επιδεικνύουν ενδιαφέρον για το οργανωμένο έγκλημα (Wright, 2006).

Κατά τον καθηγητή ποινικής δικαιοσύνης, H. Abadinsky, για να υφίσταται ένα οργανωμένο έγκλημα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά κάποια χαρακτηριστικά, όπως να μην σχετίζεται με πολιτικούς στόχους, να είναι ιεραρχικά δομημένο, να απαρτίζεται από συγκεκριμένο ή και κλειστό αριθμό μελών, να διαιωνίζεται, να δύναται ανά πάσα στιγμή για την επίτευξη των στόχων του να χρησιμοποιήσει βία, να χαρακτηρίζεται από μονοπωλιακό χαρακτήρα και τελικά, να διοικείται από ρητούς και συγκεκριμένους κανόνες (Abadinsky, 2010 : 3). Σε παγκόσμιο επίπεδο, το οργανωμένο έγκλημα συσχετίζεται με μία σειρά από εγκλήματα, όπως για παράδειγμα το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος αλλά και τα εγκλήματα διαφθοράς. Και αυτό επιβεβαιώνεται και από τους Bassiouni και Vetere, οι οποίοι στην προσπάθειά τους να ορίσουν την έννοια του Ο.Ε. παρέθεσαν δώδεκα επιμέρους χαρακτηριστικά ένα εκ των οποίων είναι και η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες προκειμένου οι δράστες να τοποθετήσουν και να επαυξήσουν τα κέρδη τους (Bassiouni, & Vetere, 1999). Ακολούθως, και ο M. Maltz υποστήριξε ότι το Ο.Ε. φέρει τα χαρακτηριστικά της διαφθοράς, της χρήσης βίας, της διάρκειας της οργάνωσης αλλά και της άσκησης πολλαπλών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (Maltz, 1994).

Σύμφωνα με την ελληνική βιβλιογραφία, το οργανωμένο έγκλημα ως κοινωνικό φαινόμενο και επιχείρηση, ακολουθεί τις μεταβολές της οικονομίας και της αγοράς εργασίας. Η εξάπλωση του απαιτεί κατά κανόνα την ύπαρξη διασυνδέσεων, εξυπηρετήσεων, επί χρήμασι συνδιαλλαγών με τον κρατικό μηχανισμό αλλά και σχέσεις με τοπικούς παράγοντες για ζητήματα που αρχικά φαίνονται δευτερεύουσας σημασίας και πολύ δύσκολα δύναται να αποδειχθούν δικαστικά. Πρόκειται δηλαδή, για εγκληματικά δίκτυα που η διάρκεια τους είναι ανεξάρτητη από συγκεκριμένα πρόσωπα (Βιδάλη, 2009). Κατά τον Σ. Αλεξιάδη, ο όρος οργανωμένο έγκλημα δεν είναι δόκιμος, καθώς παραπέμπει σε μία μοναδική και οργανωμένη εγκληματική πράξη και στον τρόπο οργάνωσης και τέλεσης αυτής και δεν περιλαμβάνει τις οργανωμένες εγκληματικές ομάδες (Αλεξιάδης, 2004: 216). Το σύνολο σχεδόν της ελληνικής κοινωνίας προσλαμβάνει την οργανωμένη εγκληματικότητα ως την εκβίαση και την παράνομη παροχή προστασίας σε

ιδιοκτήτες των καταστημάτων νυχτερινής διασκέδασης, γεγονός που δεν ανταποκρίνεται εξ' ολοκλήρου στην πραγματικότητα (Βιδάλη, 2017: 160).

Επομένως, εξ' όσων λεπτομερώς αναφέρθηκαν παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι δεν υφίσταται ένας κοινά αποδεκτός ορισμός παγκοσμίως για το οργανωμένο έγκλημα, με άμεση συνέπεια ο κάθε ορισμός που δίδεται να βρίσκεται σε συνάρτηση με την κανονιστική ισχύ του νομικού κειμένου στο οποίο έχει διατυπωθεί. Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί πως οι προσπάθειες διατύπωσης ενός κοινά αποδεκτού ορισμού συντελούν στον καθορισμό των μορφολογικών χαρακτηριστικών των εγκληματικών ομάδων και όχι στην πραγματική και ουσιαστική προσέγγιση του φαινομένου (Σταμούλη, 2017: 217). Επόμενο είναι συνεπώς, η βιβλιογραφία για το εγκληματικό αυτό φαινόμενο να είναι αχανής και συνεχώς διευρυνόμενη (Βαθρακοκοίλης, 2001: 32).

2.2. Η Σύμβαση του Παλέρμο

Η επικράτηση του καπιταλισμού στα κράτη ενίσχυσε την διεθνικότητα του οργανωμένου εγκλήματος και επέφερε την παγκόσμια αφύπνιση των ευνομούμενων χωρών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, το οργανωμένο έγκλημα να αρχίσει να προσλαμβάνεται ως μία παγκόσμια απειλή. Η επέκταση αυτή των δραστηριοτήτων του Ο.Ε. στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας πυροδότησε το ενδιαφέρον της επιστημονικής κοινότητας και κινητοποίησε το ποινικοκατασταλτικό σύστημα και τους διεθνείς οργανισμούς. Η συνειδητοποίηση αυτή παρείχε έναυσμα στον Ο.Η.Ε., ώστε να εκκινήσει την προσπάθεια καταπολέμησής του εγκληματικού αυτού φαινομένου (Paoli, 2014: 23). Η έναρξη των νομοθετικών πρωτοβουλιών έλαβε χώρα το 1994, στη Νάπολη της Ιταλίας, με την Παγκόσμια Υπουργική Συνδιάσκεψη για το Οργανωμένο έγκλημα, όπου καταρτίστηκε η Πολιτική Διακήρυξη και το Παγκόσμιο Σχέδιο Δράσης κατά του Ο.Ε., με αποκορύφωμα την υπογραφή το Δεκέμβριο του 2000, στο Παλέρμο της Ιταλίας, της Σύμβασης του Ο.Η.Ε. κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος. Στόχος της αποτέλεσε μία διεθνής εννοιολογική προσέγγιση του Ο.Ε. που θα έθετε μία κοινή νομοθετική βάση για την αντιμετώπιση του φαινομένου και την ενίσχυση της διακρατικής συνεργασίας. Η Σύμβαση αυτή αποτέλεσε την πρώτη αξιόλογη οικουμενική προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου (Βιδάλη, 2017: 173), (Χλούπης, 2019 : 286) και κυρώθηκε από

την ελληνική έννομη τάξη με τον Ν. 3875/2010, κατ' εφαρμογή του άρθρου 28 παρ. 1 του Συντάγματος.

Στις διατάξεις της εν λόγω Σύμβασης, δεν περιέχεται συγκεκριμένος ορισμός για το οργανωμένο έγκλημα. Ωστόσο, παρατίθενται κάποια στοιχεία που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά για την υπαγωγή ενός αδικήματος στο εγκληματικό αυτό μοντέλο.

Πιο συγκεκριμένα όμως, σύμφωνα με το άρθρο 2 της Σύμβασης, για την στοιχειοθέτηση του αδικήματος είναι απαραίτητη η ύπαρξη μίας δομημένης ομάδας τριών ή περισσότερων ατόμων που να υφίσταται για κάποιο χρονικό διάστημα, να βρίσκεται σε συνεννόηση για την τέλεση τουλάχιστον ενός από τα αναγραφόμενα στη Σύμβαση σοβαρά αδικήματα με σκοπό άμεσης ή έμμεσης απόκτησης οικονομικού ή άλλου σημαντικού οφέλους (Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών), (Paoli, Vander Beken, 2014). Αξίζει βέβαια να αναφερθεί πως η έννοια εγκληματική οργάνωση υποδήλωνε τον όρο που υιοθετήθηκε κατά την ποινική τυποποίηση του φαινομένου του Ο.Ε., ώστε να μπορούν να υπαχθούν πραγματικά περιστατικά σε ποινικές διατάξεις ενώ, με την έννοια οργανωμένο έγκλημα σηματοδοτήθηκε ο εγκληματολογικός όρος που παραπέμπει σε κοινωνικά φαινόμενα συστηματικής παρανομίας, με σκοπό το οικονομικό όφελος, όπως επίσης, και στους επιμέρους αιτιακούς παράγοντες που ευνοούν την ανάπτυξη του (Βιδάλη, 2017: 150). Παρά την συντονισμένη όμως, προσπάθεια ανάσχεσης του φαινομένου, το μέγεθος της οργανωμένης εγκληματικότητας δεν μπόρεσε να αντιμετωπιστεί ουσιαστικά δίχως, ωστόσο αυτό να καθιστά και τις διατάξεις της Σύμβασης ανίσχυρες (Χλούπης, 2019: 286).

2.3. Ποινική αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα- η εγκληματική οργάνωση του άρθρου 187 Π.Κ.

Στην Ελλάδα, ο Ποινικός Κώδικας, όπως άλλωστε και το ποινικό δίκαιο αρκετών κρατών μέχρι και τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα, αντιλαμβανόταν την εγκληματική οργάνωση με τον προσωποπαγή της χαρακτήρα, ήτοι ως συμμορία και κατά συνέπεια μέχρι το 2001, οι εγκληματικές οργανώσεις αντιμετωπιζόταν ως συμμορίες. Με τον Ν. 2928/2001, ο Έλληνας νομοθέτης ταύτισε την οργανωμένη εγκληματικότητα με την εγκληματική οργάνωση και

τυποποίησε την έννοια της εγκληματικής οργάνωσης στο άρθρο 187 Π.Κ. Με την εν λόγω θεσμοθέτηση, ο νομοθέτης θέλησε να προστατεύσει το έννομο αγαθό της δημόσιας τάξης, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από την υπαγωγή του αδικήματος στο ΣΤ' κεφάλαιο του Ειδικού Μέρους του Π.Κ. με τον τίτλο «Επιβουλή της Δημόσιας Τάξης». Το αδίκημα είναι αφηρημένης διακινδύνευσης και υπαλλακτικώς μεικτό, καθώς η τέλεσή του δύναται να πραγματοποιηθεί με τρεις διαφορετικούς τρόπους, ήτοι τη συγκρότηση, την ένταξη και τη διεύθυνση εγκληματικής οργάνωσης (Ριζάβα, 2012: 380). Με τον Ν. 4619/2019 συντελέστηκε μία σημαντική τροποποίηση της παραγράφου 1, δυνάμει της οποίας αφαιρέθηκαν τα επιμέρους βασικά εγκλήματα που στοιχειοθετούσαν την εγκληματική οργάνωση και προστέθηκε η διάπραξη κακουργήματος γενικότερα. Η επιλογή αυτή του νομοθέτη, αποτέλεσε μία διορθωτική κίνηση υπαγωγής στην διάταξη αυτή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που, όπως θα δούμε και παρακάτω, συνδέεται άρρηκτα με το οργανωμένο έγκλημα και δεν εντάσσονταν μέχρι πρότινος στα βασικά αδικήματα που μπορούσαν να διαπραχθούν από μία εγκληματική οργάνωση (Σταμούλη, 2018 : 279). Στον Ποινικό ακόμη, Κώδικα εμπεριέχονται εγκλήματα δωροδοκίας, δωροληψίας κ.α. αλλά δεν εμπεριέχονται οι όψεις της διαφθοράς που δεν επιδιώκουν χρηματικό όφελος (σκοτεινός αριθμός, γκρίζα ζώνη), (Βιδάλη, 2017: 48-49).

Βλέποντας εν συνεχεία, το ίδιο άρθρο από την σκοπιά του Ν. 4557/2018 περί νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, παρατηρούμε ότι το άρθρο 187 Π.Κ., αποτελεί βασικό αδίκημα του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος (ενσωμάτωση Οδηγίας 2015/849/ΕΕ ΦΕΚ Α'139 κατ' άρθρο 4 αυτού, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει δυνάμει του άρθρου 3 του Ν. 4734/2020 ΦΕΚ Α'196 άρθρου 1 παρ. 2 περ. α' της Οδηγίας 2018/843 ΕΕ), γεγονός που αποδεικνύει την άμεση συσχέτιση των δύο αυτών ποινικών μεγεθών. Η σπουδαιότητα αυτή της υπαρξης του άρθρου 187 Π.Κ. στον νόμο για το ξέπλυμα, διαφαίνεται όμως, και από την επιλογή του Νομοθέτη να τοποθετήσει ως πρώτη περίπτωση βασικού αδικήματος στον νόμο, το εν λόγω άρθρο, αφήνοντας παρακάτω άλλες σπουδαίες κατηγορίες αδικημάτων, όπως για παράδειγμα την τρομοκρατία, την δωροληψία και την δωροδοκία πολιτικών προσώπων, την ανθρωποκτονία από πρόθεση, την προσβολή της ανηλικότητας κ.α.

2.4. Η διείσδυση του οργανωμένου εγκλήματος στην κοινωνία

Το οργανωμένο έγκλημα εμφανίζεται σε ένα κοινωνικοοικονομικό σύστημα, όταν λαμβάνουν χώρα διάφορες σημαντικές διαρθρωτικές μεταβολές. Κατά τον W. Chambliss, το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί ένα είδος οικονομίας που είναι παράλληλη με το κράτος και μάλιστα, ορισμένες φορές οργανώνεται και από το ίδιο το κράτος. Πιο συγκεκριμένα όμως, το Ο.Ε. μέσω των δικτύων που δημιουργεί, παρέχει λύσεις και εξυπηρετεί όσους αποτελούν μέλη αυτού, είτε βρίσκονται στα υψηλά κοινωνικά στρώματα, είτε στα κατώτερα (Βιδάλη, 2017: 152-153).

Με αυτόν τον τρόπο, δημιουργούνται ομάδες εξουσίας που εντάσσονται στο σύστημα της παράνομης οικονομίας και μεγεθύνονται με το πέρασμα του χρόνου, αφού λειτουργούν με άκρα μυστικότητα, ιεραρχία, με καταμερισμό εργασιών και τηρώντας τους όρους επιβίωσης μέσα στο δίκτυο αυτό. Ειδικότερα αλλά και πιο επεξηγηματικά, ως προς τις κατώτερες κοινωνικές τάξεις, το Ο.Ε. επιλύει τα προβλήματα επιβίωσης τους αλλά κυρίως, φροντίζει να προσδώσει κύρος στα μέλη της ομάδας. Τα ανώτερα δε κοινωνικά στρώματα, μέσω της ένταξης στην ομάδα αυτή ενισχύουν το ήδη υπάρχον κύρος τους, αυξάνουν την εξουσία και την επιρροή τους αλλά κυρίως, πλαισιώνουν το εθνικό κράτος ως εταίροι του κρατικού μηχανισμού μέσω διαφόρων ενεργειών, όπως λόγου χάριν την εξαγορά ψήφων (άτυπος κοινωνικός έλεγχος), (Βιδάλη, 2017: 152-153).

Έτσι, το έγκλημα γίνεται ένα επενδυτικό προϊόν, το οποίο συνιστά μία κοινωνική κατασκευή απόλυτα συμβατή με το σύστημα παραγωγής. Σε μια τέτοια κοινωνία λοιπόν, προκειμένου να επιβιώσει ο μέσος επιχειρηματίας που βρίσκεται στα πρόθυρα οικονομικής κατάρρευσης, θα προσφύγει στο οικονομικό έγκλημα (Βασιλαντωνοπούλου, 2014: 121-122), (Αντωνόπουλος, & Hall, 2019), ενώ ο επιχειρηματίας που βρίσκεται ήδη εντός του οργανωμένου εγκλήματος θα προβεί σε παράνομες πράξεις νομιμοποίησης εσόδων για να διατηρήσει τον αποκτηθέν πλούτο και την εξουσία που ήδη διαθέτει μέσω του παράνομου αυτού συστήματος αγοράς. Από την άλλη μεριά η φτώχεια, ως μία μορφή κοινωνικής ανισότητας είναι απόλυτα συνυφασμένη με το έγκλημα, αφού αποτελεί αιτία αυτού (Βιδάλη, 2017: 68).

Η οικονομική εξαθλίωση οδηγεί στην παρανομία, καθώς φαντάζει ως η μοναδική διέξοδος από μία εξαθλιωμένη ζωή (Βιδάλη, 2017:71). Υπό το πρίσμα αυτό συνεπώς, δύναται να

εξηγηθεί ο υψηλός βαθμός διείσδυσης του οργανωμένου εγκλήματος στις νόμιμες αλλά και στις τουριστικές επιχειρήσεις που θα αναλυθούν παρακάτω, όπου οι απλοί κάτοικοι και οι φτωχοί επιχειρηματίες των περιοχών αυτών, εξέλαβαν ως μοναδική σανίδα σωτηρίας την τουριστική ανάπτυξη των περιοχών τους, έστω και αν αυτό επέφερε ως κόστος την διείσδυσή τους στο οργανωμένο έγκλημα.

Το σημείο αυτό κρίνεται κατάλληλο, ώστε να γίνει αναφορά στην εξαιρετικής σημασίας θεωρία περί συμβιωτικής σχέσης νομιμότητας και παρανομίας. Ο Αμερικανός εγκληματολόγος και κοινωνιολόγος, W. Chambliss, αναφέρει για την θεωρία αυτή ότι το Ο.Ε. σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο αποτελείται από εκατοντάδες ή και χιλιάδες δίκτυα που μερικές φορές συνεργάζεται και άλλες ανταγωνίζεται το ένα με το άλλο. Τα δίκτυα αυτά, συντονίζονται και διαχειρίζονται από νόμιμους επιχειρηματίες, πολιτικούς και υπηρεσίες επιβολής του νόμου. Στην έρευνα μάλιστα, που πραγματοποίησε στο Σιάτλ πείστηκε πως μία συμβιωτική σχέση μεταξύ πολιτικών, οργάνων επιβολής του νόμου, νόμιμων επιχειρήσεων και οργανωμένου εγκλήματος ήταν απολύτως απαραίτητη για να ανθίσει αλλά και για να επιβιώσει το οργανωμένο έγκλημα στην Αμερική (Chambliss, 2008: 154). Το Ο.Ε. ως επιχείρηση και κοινωνικό φαινόμενο ακολουθεί τις αλλαγές της οικονομίας και της αγοράς εργασίας με άμεσο απότοκο, νόμιμες και παράνομες αγορές να ανατροφοδοτούνται από τις ίδιες συνθήκες (Σταμούλη, 2019: 214-215).

Κατά τον Cressey, το οργανωμένο έγκλημα ταυτιζόταν με την μαφία (απόγονοι Ιταλών μεταναστών) και συνιστούσε ένα εισαγόμενο φαινόμενο για την αμερικανική κοινωνία (θεωρία συνωμοσίας). Στον αντίποδα, ο Chambliss, ήταν ο πρώτος που έκανε λόγο για την επιλεκτική εφαρμογή του νόμου στους αδύναμους και ανέδειξε τη συμβιωτική σχέση μεταξύ της πολιτικής, της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος και υποστήριξε μεταξύ άλλων ότι το Ο.Ε. συνιστά δομικό χαρακτηριστικό και προϊόν της αμερικανικής κοινωνίας (ο εχθρός είμαστε εμείς) και όχι ένα εισαγόμενο φαινόμενο, αποτελώντας μία λύση στις αντιφάσεις και στις συγκρούσεις που εγγενώς προκαλούνται μέσα στο καπιταλιστικό σύστημα. Υπό το πρίσμα αυτό θα μπορούσε να εξηγηθεί και η συνεργασία των νομίμων επιχειρήσεων με το οργανωμένο έγκλημα, τις παράνομες αγορές και κατ' επέκταση και το ξέπλυμα (Αντωνόπουλος, & Hall, 2019).

2.5. Οργανωμένο έγκλημα και διαφθορά

Ως διαφθορά, αν και δεν υφίσταται κοινά αποδεκτός ορισμός παγκοσμίως, θα μπορούσε να οριστεί το δυσδιάκριτο αυτό φαινόμενο, όπου μία συμπεριφορά αντιτάσσεται στην ορθή διαχείριση των δημόσιων υποθέσεων. Αφορά κυρίως, πρόσωπα που κατέχουν θέσεις και αξιώματα στο δημόσιο τομέα της χώρας και τα οποία παραβιάζουν ισχύοντες κανόνες για ίδιον όφελος. Διαχωρίζεται δε, σε δύο κλίμακες αυτή της μικρής κλίμακας διαφθορά, ήτοι αυτή που αφορά μικρής εμβέλειας πελατειακές σχέσεις και σε αυτή της μεγάλης κλίμακας διαφθορά δηλαδή, αυτή που αφορά πρόσωπα που βρίσκονται σε υψηλά κλιμάκια δημόσιας εξουσίας αλλά και σχετίζονται με την ανάληψη δημόσιων συμβάσεων (Ράικος, 2006).

Ο όρος οργανωμένο έγκλημα, όπως προαναφέρθηκε, αποτελεί και αυτός, όπως και η έννοια της διαφθοράς, μία έννοια ασαφής, μία έννοια ομπρέλα, καθώς εμπεριέχει πολλές και διαφορετικές δραστηριότητες, οι οποίες έχουν ενταχθεί σε αυτόν (Paoli, 2014:13). Κάτω από την ομπρέλα αυτή βρίσκονται έννοιες, όπως το εταιρικό έγκλημα, το κρατικό-εταιρικό έγκλημα, τα εγκλήματα των ισχυρών, τα εγκλήματα του λευκού περιλαιμίου κ.α. Το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος πέρα από μέρος του οργανωμένου εγκλήματος, αποτελεί επίσης, και μέρος των εγκλημάτων του λευκού κολάρου ή αλλιώς του λευκού περιλαιμίου. Η ρίζα του εγκλήματος του λευκού κολάρου, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι βρίσκεται στην κοινωνία του πλούτου, η οποία βασίζεται στη συσσώρευση του πλούτου σε μία και μόνο κοινωνική κάστα, αυτή των πλουσίων και των ισχυρών, αγνοώντας τις ανάγκες του υπόλοιπου κοινωνικού συνόλου. Το πρότυπο του κέρδους και της εξουσίας είναι αυτό που γεννά την ανομία (Γεωργούλας, 2019: 41-42 επόμ.). Κατά τον Ruggiero, τα εγκλήματα του λευκού κολάρου αποτελούν οργανωμένο έγκλημα και θα πρέπει να θεωρούνται ως κάτι «κανονικό», που αιτιάζει στην εξουσία και στον πλούτο (Γεωργούλας, 2019: 42 επόμ.).

Η διαφθορά και οι πελατειακές σχέσεις, οι οποίες προωθούν την κοινωνική άνοδο, συνιστούν τα βασικότερα εργαλεία της σύγχρονης εγκληματικότητας. Για την αντιμετώπιση της διαφθοράς μάλιστα, υπεγράφησαν αρκετές διεθνείς συνθήκες. Πιο αναλυτικά όμως, η Σύμβαση του ΟΟΣΑ της 21^{ης} -11-1997 για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημοσίων υπαλλήλων σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές που κυρώθηκε με τον Ν. 2656/1998, η Σύμβαση Ποινικού Δικαίου για την διαφθορά του Συμβουλίου της Ευρώπης της

27^{ης}- 1-1999 που κυρώθηκε με τον Ν. 3560/2007 και τέλος, η Σύμβαση του ΟΗΕ της 31^{ης}- 10-2003 κατά της διαφθοράς που κυρώθηκε με τον Ν. 3666/2008. Τα κυριότερα αδικήματα διαφθοράς είναι η δωροληψία και δωροδοκία υπαλλήλου (άρθ. 235, 236 Π.Κ.), η δωροληψία και δωροδοκία δικαστών (άρθ. 237 Π.Κ.), η εμπορία επιρροής (άρθ. 237^Α Π.Κ.), η δωροληψία και δωροδοκία ιδιωτών (άρθ. 396 Π.Κ.) και πολιτικών (άρθ. 159, 159^Α Π.Κ.).

Η αναφορά στα αδικήματα αυτά σχετίζεται άμεσα με την παρούσα εργασία καθώς, τα παραπάνω εγκλήματα αποτελούν αδικήματα που συσχετίζονται άμεσα με το οργανωμένο έγκλημα ως μέσα τέλεσης του αλλά και του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, γεγονός που αντιλήφθηκε ο νομοθέτης και ανέφερε ρητά στο άρθρο 4 του Ν. 4557/2018 ως βασικά αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Σύμφωνα με τον Κράμερ και τον Μικαλόφσκι, στις σύγχρονες καπιταλιστικές κοινωνίες, καμία επιχείρηση δεν δύναται να λειτουργήσει και να αναπτυχθεί δίχως τη στήριξη της εκάστοτε κυβέρνησης και παράλληλα κάθε κυβέρνηση εξαρτάται απόλυτα από τις επιχειρήσεις που την στηρίζουν και που θα της παρέχουν σημαντικές υπηρεσίες και αγαθά (Γεωργούλας, 2019: 48 επόμ.).

Το οργανωμένο έγκλημα δεν μπορεί να ταυτιστεί αποκλειστικά και μόνο με τον υπόκοσμο, καθώς υποθέσεις νομολογίας των ελληνικών και όχι μόνο δικαστηρίων καταδίκασαν μεγαλοεφοπλιστές και επιχειρηματίες για διακίνηση ναρκωτικών, μεγαλοβιομήχανους για λαθρεμπόριο καπνικών ειδών κ.α. Οι δράστες του οργανωμένου εγκλήματος είναι πολύ συχνά επιχειρηματίες με νόμιμη δραστηριότητα στην αγορά. Οι πράξεις τους δεν παραβιάζουν απαραίτητως πάντα το θεσπισμένο νομικό πλαίσιο, αρκετές φορές απλώς εκμεταλλεύονται τα νομοθετικά κενά, ενώ επίσης, σε κάποιες περιπτώσεις χειραγωγούν τη διαδικασία νομοθέτησης προς συμφέρον τους (Βιδάλη, 2017:131 επόμ.).

Το Ο.Ε. για την επίτευξη των σκοπών του συνεργάζεται με το κράτος, την αστυνομία και τα σώματα ασφαλείας γενικότερα αλλά και με τους ίδιους τους ιδιώτες, *modus operandi*, το οποίο μας παραπέμπει αμέσως, στο φαινόμενο της διαφθοράς (Βιδάλη, 2017: 155 επόμ.). Σύμφωνα με την πρόσφατη έκθεση του διακυβερνητικού οργανισμού της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης, αλλιώς της FATF (Financial Action Task Force), η διαφθορά συνδέεται εγγενώς με την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (FATF,

2023). Διάφορα αδικήματα, όπως η δωροδοκία και δωροληψία υπαλλήλου κ.α. διαπράττονται με απώτερο σκοπό την απόκτηση παράνομων εσόδων, τα οποία μέσω της νομιμοποίησης που έπεται διαπιστώνεται ότι προήλθαν από παράνομες δραστηριότητες (FATF, 2023). Η παραδοσιακά συνδεδεμένη με το οργανωμένο έγκλημα βία, αποκαθίσταται από την διαφθορά, έτσι ώστε, μια εγκληματική ομάδα να χρειάζεται τη συνδρομή κάποιων κλάδων επαγγέλματος, όπως για παράδειγμα οικονομολόγων, φοροτεχνικών, Δικηγόρων, Δικαστικών λειτουργών κ.α. για να μπορέσει να υπερβεί κάθε εμπόδιο νομιμότητας (Βιδάλη, 2017:155 επόμ.). Συνοψίζοντας, κατά τον Chambliss το οργανωμένο έγκλημα βρίσκεται σε συμβιωτική σχέση με τη νόμιμη οικονομία και το πάλαι ποτέ κράτος δικαίου ενώ, το *modus operandi* αυτού είναι η διαφθορά, τα συστήματα πατρωνίας και οι πελατειακές σχέσεις, τα οποία και αποτελούν τα πλέον διαδεδομένα μέσα εξάπλωσης του φαινομένου (Βιδάλη, 2017: 156 επόμ.).

2.6. Η αντίδραση των τοπικών κοινωνιών στο οργανωμένο έγκλημα

Το οργανωμένο έγκλημα διεισδύει κατά κύριο λόγο σε περιοχές αρκετά αραιοκατοικημένες, φτωχές που η οικονομία τους στηρίζεται στην γεωργία και στην κτηνοτροφία. Εισέρχεται σε κοινωνίες που μπορεί να αλλάξει ριζικά τις ζωές του ενδεή πληθυσμού και με αυτόν τον τρόπο να καταφέρει να γίνει αποδεκτό. Και τούτο το καταφέρνει με την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του γηγενή πληθυσμού. Αναλυτικότερα όμως, όσες αλλαγές επέφερε το Ο.Ε. σε φτωχές και αραιοκατοικημένες περιοχές, έγιναν καθόλα αποδεκτές από τον γηγενή πληθυσμό, αφού στην κυριολεξία βελτίωσαν το βιοτικό του επίπεδο και τον απήλλαξαν από τις συνθήκες της πενίας και της εξαθλίωσης που επικρατούσαν πριν την εμφάνιση του Ο.Ε. στις περιοχές τους. Κατά το W. Chambliss, οι αντιθέσεις και η ανταγωνιστική φύση του καπιταλισμού συνιστούν τις βασικότερες αιτίες εμφάνισης και εξάπλωσης του οργανωμένου εγκλήματος, το οποίο αποτελεί την κύρια μέθοδο ενσωμάτωσης του φτωχού πληθυσμού των αστικών χωρών στην οικονομία του καπιταλισμού (Σταμούλη, 2019: 215).

Κατά την άποψη του Μικαλόφσκι, ως οργανωμένο έγκλημα ορίζεται μία δομημένη, οργανωμένη και απόλυτα συντονισμένη ένωση ανθρώπων που επιδιώκει την συσσώρευση κεφαλαίου μέσω παράνομων τρόπων διευκόλυνσης. Και όπως ο καπιταλισμός για να επικρατήσει και να εξαπλωθεί σε μία κοινωνία δημιουργεί αλληπάλληλες καινούριες

καταναλωτικές ανάγκες, έτσι και οι καταναλωτικές ανάγκες για παράνομα προϊόντα ενισχύουν το οργανωμένο έγκλημα. Το τελευταίο, εκμεταλλεύεται τις ιδιαίτερες κοινωνικές συνθήκες και λειτουργεί σαν ένα εξωθεσμικό σύστημα οργάνωσης της οικονομίας αλλά και σαν ένας πάροχος ιδιωτικής προστασίας (Σταμούλη, 2019: 215-216). Κάνοντας την υπαγωγή των ανωτέρω στην περίπτωση των τουριστικών θερέτρων που θα εξεταστεί σε επόμενο κεφάλαιο, διαπιστώνεται ότι η μετατροπή των περιοχών αυτών σε δημοφιλή τουριστικά θέρετρα από φτωχικές αστικές περιοχές, αποτέλεσε για τον γηγενή πληθυσμό μία ευκαιρία ανέλιξης της κατώτερης κοινωνικής τάξης και εξόδου της από το κοινωνικό περιθώριο. Οι συνθήκες της πενίας και της εξαθλίωσης διατηρούν τους πληθυσμούς αυτούς εκτός της νόμιμης οικονομίας με άμεσο αποτέλεσμα για την επιβίωση τους, να αναγκάζονται να διαπλακούν με το παράνομο πολιτικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα, το οποίο και τους υπόσχεται ευνοϊκότερη μεταχείριση (Σταμούλη, 2019 : 216, 217). Με αυτόν τον τρόπο, το οργανωμένο έγκλημα ακολουθεί πιστά τους κανόνες του καπιταλισμού, δημιουργεί θέσεις εργασίας για το υποψήφιο δυναμικό του και μεταβάλλεται παράλληλα με τις πολιτικές, τις οικονομικές και τις κοινωνικές συνθήκες δημιουργώντας το φαινόμενο της λεγόμενης «παραοικονομίας».

Ένα παράδειγμα που πρέπει να επισημανθεί, καθώς έρχεται σε αντίθεση με την ανωτέρω πρακτική είναι η περίπτωση του Μακάου, το οποίο κατάφερε να αντισταθεί σθεναρά σε αυτόν τον φαύλο κύκλο της διαφθοράς και της αποδοχής του Ο.Ε. Πιο συγκεκριμένα όμως, το Μακάο ή αλλιώς Μακάου, είναι μία μικρή περιοχή της νοτιοανατολικής ακτής της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, γνωστή για το λιμάνι που διαθέτει και κατά συνέπεια για τις εμπορικές δραστηριότητες και συναλλαγές που λαμβάνουν χώρα εκεί, αλλά και για την χαμηλή φορολογία του. Έχει χαρακτηριστεί πολλάκις ως «παγκόσμια πρωτεύουσα των καζίνο», γεγονός που πυροδότησε και συνεχίζει να πυροδοτεί υποψίες για ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Ενάντια σε αυτήν την υποψία, οι τοπικές αρχές θέσπισαν αρκετούς κανονισμούς διεθνών προδιαγραφών για την αποτροπή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, οι οποίοι και τηρήθηκαν ουσιαστικά, με αποτέλεσμα να αποτελέσει το πρώτο μέλος από την ομάδα των περιοχών της Ασίας - Ειρηνικού που εξασφάλισε θετική εισήγηση ως προς την συμμόρφωση του, σύμφωνα με τις 40 συστάσεις που προέβλεπε η FATF. Και τούτο το πέτυχε, αφού υιοθέτησε μία σειρά μέτρων κατά του προβλήματος που περιλαμβάνουν την δημιουργία

μηχανισμών συντονισμού των υπηρεσιών του, που δρουν με στόχο την καταπολέμηση του ξεπλύματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, τον συντονισμό της πολιτικής, την κατάρτιση ετήσιων σχεδίων, την προώθηση της ευαισθητοποίησης των πολιτών αλλά και την πρόσβαση των αρχών σε ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών (Ming, 2022). Επιπροσθέτως, ίσως ένα από τα σπουδαιότερα μέτρα που έλαβε το Μακάου ήταν η υποχρέωση των καζίνο να αναφέρουν τις ύποπτες συναλλαγές αλλά και τους καταλόγους των παικτών κάθε μήνα. Αν υπάρξει παρανόμως, οποιαδήποτε ανώνυμη συναλλαγή έχουν εντολή να την σταματήσουν αμέσως, αλλά και να αρνηθούν την οποιαδήποτε συμμετοχή σε συναλλαγές, όταν δεν λαμβάνεται αξιόπιστη ταυτοποίηση των παικτών (Ming, 2022). Η καινοτομία αυτή, καθιστά ακόμη δυσκολότερη την διατήρηση της ανωνυμίας των παικτών. Στη σθεναρή αυτή αντίσταση εντάχθηκε και το μέτρο της θεσμοθέτησης ενός νέου νόμου ενάντια στο ξέπλυμα που παρέχει την δυνατότητα στις αρμόδιες αρχές, αρχικά να δεσμεύουν και εν συνεχεία, να κατάσχουν περιουσιακά στοιχεία (FTI Consulting, 2013).

2.7. Διείσδυση του οργανωμένου εγκλήματος σε νόμιμες επιχειρήσεις - ο κύκλος του χρήματος

Και το κρίσιμο ερώτημα είναι που καταλήγουν τελικά τα παράνομα χρήματα που προκύπτουν από το οργανωμένο έγκλημα; Σύμφωνα με μία άποψη μέρους ερευνητών, υποστηρίζεται ότι οι δράστες του οργανωμένου εγκλήματος θα πρέπει να συμμετέχουν σε νόμιμες δραστηριότητες καθώς, οι επενδυτικές ευκαιρίες των παράνομων αγορών είναι αρκετά περιορισμένες ακριβώς, λόγω του γεγονότος αυτού και συνεπώς, τα υπέρογκα ποσά που συγκεντρώνονται από τις παράνομες συναλλαγές του οργανωμένου εγκλήματος θα πρέπει να επαναεπενδύονται στην νόμιμη αγορά για να υπάρχει ρευστότητα. Στην πραγματικότητα, οι εγκληματικές ομάδες, πρωτίστως καλύπτουν τις δαπάνες διαχείρισης της ομάδας τους, έπειτα μέρος του ποσού των παράνομων κερδών τους επενδύεται σε άλλες παράνομες δραστηριότητες σαν επέκταση της δραστηριότητας της οργάνωσης και τελευταία, συμμετέχουν στην νόμιμη οικονομία για την διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων τους, όπου μέσω αυτής ξεπλένεται και το χρήμα από την παράνομη δραστηριότητα τους (Riccardi & Berlusconi, 2016 : 1).

Η συνεργασία μεταξύ των ομάδων του οργανωμένου εγκλήματος και των νομίμων επιχειρήσεων, δύναται να είναι άλλοτε παθητική, ήτοι να επιτυγχάνεται από τον φόβο των αντιποίνων και άλλοτε ενεργητική δηλαδή, να αποτελεί προϊόν σύμπτωσης δηλώσεων βούλησης των δύο μερών. Τα μέλη των ομάδων του οργανωμένου εγκλήματος προσεγγίζουν επιχειρηματίες προσφέροντας τους κίνητρα ανάπτυξης επιχειρηματικότητας και απόκτησης κέρδους, ενώ στην πραγματικότητα διευκολύνεται η διαδικασία διείσδυσης των εγκληματικών ομάδων και κατ' επέκταση των εγκληματικών δικτύων στις νόμιμες επιχειρήσεις. Πολλές φορές βέβαια, τυγχάνει να υφίστανται και νόμιμοι επιχειρηματίες που να αγνοούν πλήρως τις παράνομες δραστηριότητες των ομάδων αυτών. Πρωταρχικός στόχος όμως, των εγκληματικών δράσεων ανεξαρτήτως των εκάστοτε συνθηκών, δεν παύουν να γίνονται επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες και συνεπώς, έχουν περισσότερες πιθανότητες να διεισδύσουν στο εγκληματικό αυτό μόρφωμα με τον έναν ή τον άλλο τρόπο (Riccardi & Berlusconi, 2016). Δεν θα πρέπει να λησμονείται άλλωστε, και το ελληνικό παράδειγμα της οικονομικής κρίσης, όπου σωρεία μικρομεσαίων επιχειρήσεων κατέφυγε σε παράνομες δραστηριότητες με σκοπό τον βιοπορισμό των οικογενειών τους, αλλά και την διάσωση και την διατήρηση της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων τους (Αντωνόπουλος & Hall, 2019).

Συμπερασματικά, γίνεται αντιληπτό ότι το οργανωμένο έγκλημα συνιστά το απαραίτητο συστατικό της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Τόσο το οργανωμένο έγκλημα, όσο και το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος χρησιμοποιούν παγκόσμια εγκληματικά δίκτυα για να επιτύχουν τις εγκληματικές τους δραστηριότητες, αλλά και να επεκταθούν. Μάλιστα, όταν η νομιμοποίηση του παράνομου αυτού χρήματος αφορά πολύ μεγάλα ποσά, τότε η έννοια αυτή συνιστά, πλέον και επίσημα εκδήλωση οργανωμένου εγκλήματος (Ξέπλυμα μαύρου χρήματος, 2023).

Κεφάλαιο 3^ο: Η σημασία της Αντεγκληματικής Πολιτικής για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και του οργανωμένου εγκλήματος

3.1. Η Αντεγκληματική Πολιτική σχετικά με το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος και το οργανωμένο έγκλημα

Η αναγκαιότητα και η επιτακτικότητα αντιμετώπισης και καταπολέμησης των φαινομένων της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και του οργανωμένου εγκλήματος, οδήγησε τις κοινωνίες στην θέσπιση μέτρων Αντεγκληματικής Πολιτικής. Ως Αντεγκληματική Πολιτική σύμφωνα με τον Αλεξιάδη, ορίζεται το σύστημα των βασικών αρχών της πολιτείας ως προς τις κατευθύνσεις και την λήψη μέτρων που υποδεικνύονται από την επιστήμη της εγκληματολογίας για την μεγαλύτερη δυνατή περιστολή του εγκλήματος (Αλεξιάδης, 1996: 402). Ακόμη πιο επεξηγηματικά όμως, η Αντεγκληματική Πολιτική είναι η επιστήμη που υπάγεται σε διάφορα μέτρα και πρότυπα αντιμετώπισης του εγκλήματος. Τα μέτρα αυτά διακρίνονται σε προληπτικά, αποτρεπτικά και κατασταλτικά. Σημειωτέον δε, ότι κανένα από τα μέτρα αυτά δεν εφαρμόζεται κατ' αποκλειστικότητα αλλά σε συνδυαστική προσέγγιση. Αυτό συμβαίνει, καθώς παρουσιάζεται ευθυγράμμιση αλλά και σύγχυση των σχέσεων αποτροπής και πρόληψης, γεγονός που αποδεικνύεται και από το ότι στο πλαίσιο της καταστολής εφαρμόζεται και ο προληπτικός χαρακτήρας (Βιδάλη, 2017: 16). Σε κάθε περίπτωση δεν θα πρέπει να υπάρχει σύγχυση του ειδικού σκοπού των μέτρων με τον προσανατολισμό της Αντεγκληματικής Πολιτικής. Ο προσανατολισμός περιλαμβάνει θέσεις, όπως τι είναι έγκλημα, πως μπορεί να αντιμετωπισθεί, ποια η μεταχείριση των εγκληματιών κ.α.

Τα ποινικά ακολούθως, μέτρα, τα οποία είναι κατασταλτικά, αποτελούν δράσεις μέσω των οποίων εφαρμόζονται αρχές που αφορούν την εκάστοτε πρακτική Αντεγκληματικής Πολιτικής

και συνάδουν με το εκάστοτε ισχύον νομοθετικό πλαίσιο (Βιδάλη, 2017: 16, 17). Επίσης, είναι δυνατόν ακόμη και αν ακολουθούνται κατασταλτικά μέτρα να ληφθούν ηπιότερα προληπτικά μέτρα για την αποτροπή εμφάνισης εγκληματικών πράξεων. Συνεπώς, τα θεσπιζόμενα μέτρα αντιμετώπισης των ποινικών αυτών μεγεθών ήτοι, του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος και του οργανωμένου εγκλήματος, είναι δυνατόν να μην φέρουν αμιγώς προληπτικοκατασταλτικό χαρακτήρα αλλά να πηγάζουν από τον συνδυασμό αυτών. Η αποτύπωση των εν λόγω αναφερομένων τάσεων σε οικουμενικό επίπεδο στρέφονται στον σκοπό, ο οποίος και καλύπτεται από την εκάστοτε επιβαλλόμενη ποινή. Η δυσκολία διαμόρφωσης τάσεων και πολιτικών αντιμετώπισης των φαινομένων αυτών, ενισχύεται από την φύση των ίδιων των ποινικών μορφωμάτων. Όπως έχει ήδη αναφερθεί και σε προηγούμενα κεφάλαια, πρόκειται για φαινόμενα που ο πραγματικός τους αριθμός αποτυπώνεται ως σκοτεινός, τις περισσότερες φορές συγκαλυπτόμενος από υψηλά ιστάμενα πρόσωπα αλλά και δίχως εμφανή θύματα. Τα χαρακτηριστικά αυτά δυσχεραίνουν ουσιαστικά την διαμόρφωση μίας ενιαίας πολιτικής αντιμετώπισης διεθνώς. Αλλά και σε εθνικό επίπεδο δυσκολεύουν τον νομοθέτη, αφού οι αλλαγές που πραγματοποιούν είναι πραγματικά ραγδαίες και συνεπώς, σχεδόν αδύνατο να τις εντοπίσει εντός ευλόγου χρόνου η κοινωνία, ώστε να τις αντιμετωπίσει. Στην κυριολεξία, τα εγκλήματα αυτά βρίσκονται πριν από την εποχή τους και είναι αυτά που διαμορφώνουν τις μετέπειτα τάσεις Αντεγκληματικής Πολιτικής διεθνώς. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο και για την πληρέστερη αντίληψη των πράξεων αντιμετώπισης της εγκληματικότητας, προτείνεται ο συνδυασμός μέτρων Αντεγκληματικής Πολιτικής και των επικρατουςών ιδεολογιών (Newburn & Sparks, 2012:12-13). Τούτο σημαίνει ότι είναι δυνατόν να μην ακολουθείται ένα συγκεκριμένο πρότυπο, αλλά αντίθετες προσεγγίσεις δύνανται να διαμορφώνουν μία νέα ιδέα Αντεγκληματικής Πολιτικής (Newburn & Sparks, 2012:1-15).

3.2. Η γενική και ειδική πρόληψη των φαινομένων

Η πρόληψη των δύο αυτών ποινικών φαινομένων είναι εκείνη που διαδραματίζει κυριαρχικό ρόλο στην υιοθέτηση της σχετικής Αντεγκληματικής Πολιτικής και αυτό γιατί η καταστολή είναι πιο ορισμένη εκ φύσεως. Αντιθέτως, η πρόληψη του εγκλήματος χαρακτηρίζεται ως αμφιλεγόμενη, αόριστη και σε καμία περίπτωση συγκεκριμένη. Πρόκειται δηλαδή, για μία

έννοια δύσκολα προσεγγίσιμη με μεγαλύτερη πρακτική δράση. Κατά τον G. Hughes, η έννοια αυτή δεν είναι κάτι καινούριο, αλλά χρησιμοποιείται από τις κυβερνήσεις για να προασπίσουν περιστασιακές και κοινωνικές στρατηγικές κατά του εγκλήματος (Hughes, 1998: 3).

Μεγαλύτερη σημασία στο ποινικοκατασταλτικό σύστημα, σύμφωνα με την Βιδάλη, έχει η προληπτική λειτουργία, αφού επί της ουσίας αφορά μία λειτουργία που εκδηλώνεται μέσα από διάφορα υποχρεωτικά μέτρα για τους πολίτες (μέτρα καταναγκασμού), αφού επιδιώκεται μέσω αυτών η γενικότερη προστασία των συμφερόντων του κράτους και ολόκληρης της κοινωνίας (Βιδάλη, 2017: 94). Η προληπτική αποτρεπτική λειτουργία του ποινικοκατασταλτικού συστήματος αφορά την λειτουργία των αστυνομικών αρχών και ειδικότερα, την αστυνόμευση μέσω περιπολιών, ελέγχων και επιτηρήσεων σε δημόσιους χώρους. Πρόκειται για ποινικής φύσεως πρόληψη που σχετίζεται με την προειδοποίηση επιβολής κάποιας ποινής ή την επιβολή τελικά αυτής στους επικείμενους δράστες. Άλλωστε, αφενός μεν η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αφετέρου δε το οργανωμένο έγκλημα είναι αδικήματα που δεν τελούνται κρυφά σε υπόγεια και φυλαγμένους χώρους, αλλά τελούνται σε ποικίλου είδους καταστήματα και συμβιώνουν με την νόμιμη οικονομία και κοινωνία της αγοράς (θεωρία περί συμβιωτικής σχέσης), και κατά συνέπεια η εφαρμογή της θα έπρεπε να λαμβάνεται σοβαρότερα υπόψιν από τα αρμόδια όργανα. Ο ρόλος δηλαδή, της πρόληψης αφορά την αποτροπή των εγκληματιών από την τέλεση εγκλημάτων εις βάρος του κοινωνικού συνόλου. Αλλά και αντιστρόφως, μέσω αυτής νοσηματοδοτείται η αντίδραση της κοινωνίας έναντι των εγκληματιών (Βιδάλη, 2017: 94 επόμ.). Συνεπώς, θα μπορούσε να εξαχθεί ευλόγως το συμπέρασμα της ευθυγράμμισης της πρόληψης του ποινικοκατασταλτικού συστήματος με την εκάστοτε επιβαλλόμενη ποινή.

Σε κάθε περίπτωση, η πρόληψη δέον είναι να λαμβάνεται υπόψιν πάντοτε σε συνάρτηση με την κοινωνικοποινική πολιτική και τυχόν τροποποιήσεις αυτής. Ορθώς υπό το πρίσμα της πρόληψης, συζητείται η εμβάθυνση της παροχής έννομης προστασίας προς τα θύματα των εγκλημάτων αυτών, τα οποία σπανίως αντιλαμβάνονται την βλάβη, όπως επίσης, και η απόδοση σεβασμού προς τα ανθρώπινα δικαιώματα, χαρακτηριστικά που προσδίδουν έναν πιο ανθρώπινο χαρακτήρα στην πολιτική πρόληψης των εγκληματικών αυτών ενεργειών.

Η ποινική πρόληψη εν συνεχεία, διακρίνεται σε γενική και ειδική. Ως προς την γενική πρόληψη αναφέρεται ότι αφορά την αποτρεπτική λειτουργία της ποινής μέσω του εκφοβισμού για την

εμπέδωση συγκεκριμένης κοινωνικής συμπεριφοράς και η δημιουργία αντικινήτρων στους πολίτες ως προς την τέλεση παράνομων πράξεων (Βιδάλη, 2017: 94 επόμ.). Σημειωτέον ότι και τα δύο αδικήματα απειλούνται στον ειδικό ποινικό νόμο και στον Π.Κ. με κακουργηματικές ποινές.

Η ειδική πρόληψη αφορά την πρόληψη της υποτροπής των εγκληματιών αλλά και την κοινωνική τους ένταξη. Πιο συγκεκριμένα, μέσω της επιβολής ποινής, σκοπός είναι η προάσπιση του κοινωνικού συνόλου από την τέλεση νέων αδικημάτων και η προστασία από τους εγκληματίες. Είναι κοινός τόπος ότι, το πρόσταγμα αυτό ωφελεί, τόσο το κοινωνικό σύνολο, όσο και τους ίδιους τους δράστες. Η πραγμάτωση αυτή, επέρχεται μέσω της προσαρμογής της εκάστοτε επιβαλλόμενης ποινής στην προσωπικότητα του εκάστοτε εγκληματία αλλά και με την επιλογή της κατάλληλης διαχείρισης για τον εκάστοτε δράστη (Βιδάλη, 2017: 94 επόμ.). Η ειδική πρόληψη διαδραματίζει σημαίνοντα ρόλο, καθώς, οι δράστες των εγκλημάτων αυτών σπανίως, καταδικάζονται για τις πράξεις τους και κατά συνέπεια, δεν υλοποιείται για αυτούς το είδος αυτό της πρόληψης, με άμεσο απότοκο η Αντεγκληματική Πολιτική να υπολείπεται. Και στην ειδική πρόληψη επομένως, διαπιστώνεται ευθυγράμμιση με το ποινικό σύστημα μέσω της συμπεριφοράς και της προσωπικότητας των δραστών, με γνώμονα πάντοτε την αποτροπή της υποτροπής αυτών. Συνεπώς, η ειδική πρόληψη αφορά την εξατομικευμένη προσέγγιση επιβολής ποινών για τον εκάστοτε εγκληματία.

3.3. Η οικονομική αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και του οργανωμένου εγκλήματος

Τόσο η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, όσο και το οργανωμένο έγκλημα πέρα από τον ποινικό τους χαρακτήρα διατηρούν και τον οικονομικό τους χαρακτήρα, καθώς τα κράτη στερούνται σημαντικούς οικονομικούς πόρους που θα εισέπρατταν από την φορολόγηση των υπέρογκων αυτών ποσών που αποκτούνται από τους δράστες και ξεπλένονται ετησίως. Προστρέχοντας στην κοινοτική νομοθεσία, γίνεται αντιληπτή η αδυναμία επαρκούς αντιμετώπισης του ζητήματος της φοροδιαφυγής και του ξεπλύματος εντός των ορίων της Ε.Ε. Και τούτο γιατί στη Συνθήκη για την Ε.Ε. δεν εντοπίζεται κάποιο συγκεκριμένο νομοθετικό

άρθρο που να αναφέρεται στο συγκεκριμένο ζήτημα. Εντοπίζεται όμως, πάραυτα η αναγνώριση της συνταγματικής δομής των κρατών - μελών της Ε.Ε., ως αναπόσπαστο κομμάτι της εθνικής τους ταυτότητας (άρθρο 4 παρ. 2 ΣΕΕ), γεγονός που επιβεβαιώνεται και από το άρθρο 28 του Σ. Εκ των ανωτέρω, προκύπτει εμμέσως η παραπομπή των φορολογικών ζητημάτων των εκάστοτε κρατών - μελών στις συνταγματικές τους διατάξεις. Άρα, άμεση συνέπεια και φυσικό επακόλουθο είναι τα ζητήματα που άπτονται της φορολογίας να εξαιρούνται από την κοινοτική νομοθεσία και επομένως, η νομοθέτηση περί φορολογικών ζητημάτων και εν προκειμένω περί νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες να εμπίπτει στην διακριτική ευχέρεια των κρατών - μελών, τα οποία και νομοθετούν αυτοτελώς σύμφωνα με το εκάστοτε ισχύον εθνικό δίκαιο (άρθρο 3-6 ΣΛΕΕ). Άρα, πρωταρχικό μέλημα είναι ο εντοπισμός της φορολογικής κατοικίας των δραστών των φορολογικών αδικημάτων, με σκοπό την κατά τόπον παραπομπή τους στην αντίστοιχη εθνική νομοθεσία, όπου υπάγεται το σχετικό αδίκημα (Παμπούκης, 2015: 323).

Η έλλειψη της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας επιφέρει αναπόφευκτες συνέπειες στην ομαλότητα της ευρωπαϊκής κοινότητας. Κατά τον Δούβλη, η καθιέρωση των στοιχειωδών φορολογικών κανόνων των εταιριών θα επιφέρει μία ευοίωνη αρχή για την πρόοδο της Ε.Ε. και θα περιορίσει την επιχειρηματική φοροαποφυγή και φοροδιαφυγή (Δούβλης, 2015: 779). Βέβαια, αυτό δεν στερεί το δικαίωμα το φυσικών και νομικών προσώπων να εγκαθίστανται ελεύθερα σε έδαφος της ευρωπαϊκής επικράτειας αν και με αυτόν τον τρόπο διευκολύνεται η μεταφορά της νόμιμης έδρας των επιχειρήσεων σε οποιοδήποτε κράτος μέλος (άρθρο 49, 54 ΣΛΕΕ).

Όλα αυτά αναλύονται υπό το πρίσμα της παραμέτρου ότι αφού τα φυσικά και νομικά πρόσωπα έχουν την ελευθερία επιλογής εγκατάστασης και λειτουργίας των επιχειρήσεων τους συνδυαστικά με την διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών να διαμορφώνουν την εθνική φορολογική τους νομοθεσία, τα φορολογούμενα πρόσωπα, θα επιλέξουν να εγκατασταθούν σε εκείνο το ευρωπαϊκό κράτος που εφαρμόζει την ευμενέστερη για αυτά φορολογική πολιτική. Και εκεί νοσηματοδοτείται και ενεργοποιείται η συζήτηση για την ύπαρξη των λεγόμενων φορολογικών παραδείσων, η οποία και συσχετίζεται άμεσα με τα παραδείγματα των τουριστικών περιοχών που θα αναφερθούν στο επόμενο κεφάλαιο. Βέβαια, δεν θα μπορούσε να μην γίνει αναφορά και στον ρόλο που διαδραματίζει η AMLA στην προσπάθεια ενίσχυσης της

ευρωπαϊκής Αντεγκληματικής Πολιτικής. Πρόκειται για μία ευρωπαϊκή αρχή που θεσπίστηκε την 13^η Δεκεμβρίου 2023, από το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο της Ευρώπης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, αλλά και την προστασία των πολιτών και του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Ε.Ε. Η αρχή αυτή αποτέλεσε τον πυρήνα μίας σειράς μέτρων που θέσπισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Πρωταρχικός στόχος της AMLA, που διαθέτει άμεσες και έμμεσες εποπτικές εξουσίες επί των υπόχρεων προσώπων υψηλού κινδύνου στον χρηματοπιστωτικό κλάδο είναι να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα της Ε.Ε. για την καταπολέμηση του ξεπλύματος, δεδομένου και του διασυνοριακού χαρακτήρα του οικονομικού εγκλήματος. Ωστόσο, είναι ακόμη σε πολύ πρώιμο στάδιο, καθώς μόλις την 22^η Φεβρουαρίου του 2024, οι εκπρόσωποι του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου κατέληξαν σε συμφωνία σχετικά με την έδρα του οργανισμού που θα είναι στην Φρανκφούρτη, με την επίσημη έναρξη της λειτουργίας της αρχής να λαμβάνει χώρα στα μέσα του 2025 (AMLA Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2024). Αναμένεται συνεπώς, το έργο της αρχής να κριθεί εξ' αποτελέσματος, άμα της έναρξης της λειτουργίας της. Επιπροσθέτως, στις πρωτοβουλίες της Ε.Ε. για την οριοθέτηση του φαινομένου εμπίπτει και η σύσταση της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Convention Europol) που κυρώθηκε στην χώρα μας με τον Ν. 2605/1998, όπου και επιχειρήθηκε η καταγραφή των πράξεων που εμπίπτουν στο διεθνές οργανωμένο έγκλημα, εντός των ορίων του οποίου εντάσσεται και το ξέπλυμα και η οποία χρήζει άμεσης και ουσιαστικής ενίσχυσης, ώστε να αναλάβει δράση στοχευμένα.

Ένα ισχυρό ακόμη εγχείρημα στην περιστολή του φαινομένου είναι η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών. Αναλυτικότερα, αφορά την συστηματική διαβίβαση φορολογικών πληροφοριών, στοιχείων και δεδομένων από την χώρα προέλευσης των εισοδημάτων στην χώρα φορολογικής κατοικίας των προσώπων. Δέον είναι να επισημανθεί όμως, ότι η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών διαφέρει από την ανταλλαγή πληροφοριών κατόπιν αίτησης. Η τελευταία, αποτελεί μηχανισμό συνεργασίας των φορολογικών αρχών των κρατών και συσχετίζεται με την ανταλλαγή πληροφοριών για συγκεκριμένα φορολογικά πρόσωπα, έπειτα από αίτημα του ενδιαφερομένου κράτους (Τζαναβάρη, 2019: 23). Αντιθέτως, η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών αφορά γενικότερες κατηγορίες φορολογουμένων και δεν αφορά συγκεκριμένα αιτήματα για διαβίβαση πληροφοριών όπως επίσης, εμφανίζει και σχετική

περιοδικότητα. Στην συνθήκη αυτή τα φορολογικά στοιχεία αποστέλλονται είτε κατόπιν προηγούμενου αιτήματος, είτε κατόπιν αυθόρμητης ανταλλαγής πληροφοριών για συγκεκριμένες κατηγορίες φορολογικών προσώπων που θεωρούνται ύποπτες τέλεσης φορολογικών αδικημάτων (Τζαναβάρη, 2019: 24). Η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών συνιστά μέτρο καταπολέμησης των φορολογικών αδικημάτων οικουμενικώς και συμβάλλει στην αποφυγή της διπλής φορολόγησης των υπόχρεων προσώπων, ήτοι στην φορολόγηση του ίδιου φορολογικού προσώπου την ίδια φορολογική περίοδο, για τα ίδια φορολογηθέντα εισοδήματα από δύο τουλάχιστον κράτη (Φορτσάκης, Σαββαΐδου, 2014: 383).

Επιπλέον μέτρα που προτείνονται για την παγκόσμια αντιμετώπιση του φαινομένου είναι η δημιουργία νέων, διεθνών, τεχνολογικά εξελιγμένων κατασταλτικών μηχανισμών που να συνεργάζονται με τις αστυνομικές και δικαστικές αρχές, είτε σε ευρωπαϊκό, είτε σε παγκόσμιο επίπεδο και να αναπτύσσουν συνεχώς εξελιγμένες στρατηγικές και έρευνες για τα εγκλήματα αυτά. Και σε εθνικό όμως, επίπεδο θα πρέπει να συσταθούν νέες ανεξάρτητες αρχές (άρθ. 105 Σ.) που να παρακολουθούν κατά πόσο τα κράτη ανταπεξέρχονται στις επιταγές αυτές, κατά πόσον εφαρμόζονται οι σχετικές συστάσεις αλλά και κατά πόσον αυτές οι συστάσεις και επιταγές είναι αποτελεσματικές στην μείωση του εγχώριου εγκλήματος. Επιπροσθέτως, η εφαρμοζόμενη οδηγία περί νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες χρήζει τροποποίησης, όπως και ο σχετικός νόμος που την ενσωμάτωσε στο εθνικό δίκαιο, καθώς διάφορα άρθρα και προβλέψεις, όπως επί παραδείγματι οι σχετικές με την δέουσα επιμέλεια, δεν είναι σαφείς και ορισμένες με άμεσο απότοκο να μην γίνεται ορθή εφαρμογή του νομοθετήματος από τα κράτη. Ακόμη, τα κράτη είτε είναι μέλος, είτε δεν είναι μέλος της Ε.Ε., οφείλουν να λαμβάνουν νομοθετικές πρωτοβουλίες, όταν διαπιστώνουν πως η πολιτική που εφαρμόζεται από την Ε.Ε. ή την παγκόσμια κοινότητα δεν αντιμάχεται ουσιαστικά τα εγκλήματα αυτά. Τέλος, ίσως το πιο απλό αλλά και ουσιαστικό μέτρο που θα πρέπει να προαχθεί είναι η παγκόσμια ενημέρωση των πολιτών για τα ποινικά αυτά αδικήματα μέσω διαφόρων ενημερωτικών σποτ στα ευρέως διαδεδομένα παγκόσμια μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα οποία έχουν αποδείξει την ισχύ που διαθέτουν και την επιρροή που ασκούν στις κοινωνίες ανά τον κόσμο. Οι πολίτες πρέπει να αρχίσουν να καταγγέλλουν τα εγκλήματα αυτά, αφενός μεν για να προστατέψουν τις κοινωνίες και τα κράτη στα οποία ζουν, αφετέρου δε για να μπορέσει να παταχθεί άμα τη γενέσει της η αφάνεια των εγκλημάτων αυτών.

Κεφάλαιο 4ο: Ο κλάδος του τουρισμού

4.1. Ο τουρισμός γενικά

Ως τουρισμός περιγράφεται το ταξίδι στο εσωτερικό ή το εξωτερικό ενός κράτους για την περιήγηση στα αξιοθέατα που βρίσκονται εκεί ή ακόμη και για αναψυχή. Παράλληλα, είναι και ο κλάδος της οικονομίας μίας χώρας που συσχετίζεται με την παροχή υπηρεσιών σε επισκέπτες από το εσωτερικό ή το εξωτερικό ενός κράτους. Αποτελεί έναν από τους δυναμικότερους κλάδους της οικονομικής ανάπτυξης μιας περιοχής εξαιτίας των κοινωνικοοικονομικών και περιβαλλοντικών συνεπειών που επιφέρει (Eurostat, 2015). Από την ανάπτυξη του κλάδου του τουρισμού επωφελούνται και άλλοι κλάδοι, όπως για παράδειγμα ο κλάδος του εμπορίου, της εστίασης, των μεταφορών αλλά και γενικότερα ο οικονομικοσυναλλακτικός κύκλος των αγορών. Αξιοσημείωτη είναι όμως, και η συμβολή αυτού στα φορολογικά έσοδα των κρατών (IOBE, 2012: 22, 23) αλλά και το επενδυτικό ενδιαφέρον που παρουσιάζει (Κουτσός, 2023).

4.2. Η συσχέτιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και του οργανωμένου εγκλήματος με τον τουρισμό

Είναι κοινός τόπος ότι όσοι επιδιώκουν να νομιμοποιήσουν τα χρήματα που απέκτησαν από παράνομες δραστηριότητες, εκμεταλλεύονται οποιοδήποτε κλάδο της οικονομίας ενός κράτους είναι πρόσφορος για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Ο τομέας του τουρισμού είναι αναπόφευκτα ένας από τους προσφορότερους, αν όχι ο προσφορότερος τομέας, για την ανάπτυξη των παραβατικών αυτών δραστηριοτήτων. Και τούτο γιατί οι τουριστικές περιοχές βρίθουν επιχειρήσεων που σημειώνουν τεράστιο τζίρο και συναλλάσσονται κυρίως, με μετρητά, όπως για παράδειγμα επιχειρήσεις γενικότερα επισιτισμού, beach bar, club, οργανωμένων τουριστικών εξορμήσεων, ενοικιάσεων καταλυμάτων, οχημάτων, σκαφών κ.α. Παρέχουν όμως, πέραν αυτών και ευκαιρίες για αγοραπωλησίες ακινήτων σε υπέρογκες για

τον μέσο πολίτη τιμές, όπως επίσης, διαθέτουν και πληθώρα καζίνο, ανταλλακτηρίων συναλλάγματος κ.α.

Άμεση συνέπεια αυτής της άνευ μέτρου ροής παράνομων κεφαλαίων είναι η δημιουργία στρεβλώσεων στη διεθνή οικονομία, καθώς απομυζείται ο εθνικός πλούτος από τις αναπτυγμένες χώρες και προκαλείται πληθωρισμός.

Στην δημιουργία του εγκληματικού αυτού δικτύου συμμετέχουν μέλη από όλες τις κοινωνικές διαστρωματώσεις όπως, διακινητές ναρκωτικών και όπλων, διεφθαρμένοι πολιτικοί, φοροφυγάδες, απλοί αξιοσεβάστοι και μη πολίτες κ.α. (Νιάκα, 2016). Προκύπτει επομένως, ότι τα μέλη των εγκληματικών αυτών δικτύων και οργανώσεων δεν έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά κατ' απολυτότητα, όπως επί παραδείγματι συγκεκριμένη εθνικότητα, φύλο, ηλικία, οικονομική και οικογενειακή κατάσταση, μορφωτικό επίπεδο κ.α. Άνθρωποι κάθε φύλου, κάθε οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης, εθνοτικής και κοινωνικής προέλευσης αλλά και πεποιθήσεων συναντώνται κυρίως, και με μεγάλη ευκολία σε τουριστικούς προορισμούς ανά τον κόσμο. Η δράση των εγκληματιών αυτών συσχετίζεται άμεσα με το οργανωμένο έγκλημα και τα εγκληματικά δίκτυα, καθώς μέσω αυτών, αφενός μεν ο παραβατικός δράστης αναπτύσσει πιο επιτυχημένα την παράνομη δραστηριότητα του, αφετέρου δε βρίσκει έρεισμα σε πιθανές δυσκολίες που θα προκύψουν στην πραγμάτωση του σχεδίου νομιμοποίησης των πράξεων του. Για αυτό και η δράση του οργανωμένου εγκλήματος στους τουριστικούς προορισμούς γίνεται ανεξέλεγκτη, αφού το εγκληματικό δίκτυο είναι πιο εύκολα προσβάσιμο από οποιαδήποτε άλλη περίπτωση. Προς επίρρωση των ανωτέρω αναφέρεται ότι η ίδια η Europol μέσω των εκθέσεων της, αποκαλύπτει ότι τα εγκληματικά δίκτυα στον Ευρωπαϊκό χώρο αλλά και παγκοσμίως, όλο και περισσότερο αναμιγνύουν τις παράνομες δραστηριότητές τους με τις φαινομενικά τουλάχιστον νόμιμες επιχειρήσεις (Αντωνιάδου, 2023). Επικερδείς επιχειρήσεις που προσφέρονται για τέτοιου είδους εγκληματικές και παράνομες δράσεις βρίσκονται σε πληθώρα σε διάσημους τουριστικούς προορισμούς.

Το ίδιο ισχύει όμως, και για το οργανωμένο έγκλημα γενικότερα, καθώς, τα τουριστικά θέρετρα συνιστούν πόλο έλξης των δραστών του οργανωμένου εγκλήματος. Και τούτο γιατί τα μέρη αυτά είτε δημιουργήθηκαν, είτε εν τέλει κατέληξαν να ενισχύουν τις νόμιμες οικονομίες των κρατών, κριτήριο που αποτελεί και το εναρκτήριο σημείο του ξεπλύματος

βρόμικου χρήματος (ΟΟΣΑ, 2016: 137). Πιο αναλυτικά όμως, τα λιμάνια αποτελούν τον κύριο στόχο των υπαιτίων εγκληματικών ομάδων που επιδιώκουν την τέλεση του αδικήματος της λαθρεμπορίας και της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών ουσιών καθώς, η αθρόα εισροή ανθρώπων και εμπορευμάτων σε αυτά καθιστούν καθόλα δυσχερή την πραγμάτωση επαρκών ελέγχων από τις αρμόδιες αρχές. Αλλά και η Συνθήκη Σένγκεν ευνόησε την μαζική μεταφορά τουριστών μεταξύ των συμβαλλομένων κρατών, αφού προσέφερε στους δράστες μεγαλύτερες δυνατότητες μετακίνησης, κίνητρο για καινούριες εγκληματικές δραστηριότητες αλλά και ευκαιρίες επένδυσης των παράνομων εσόδων στην τουριστική βιομηχανία (Norio, 2020). Δυστυχώς, δεν υφίσταται ευρεία βιβλιογραφία και αναφορά ως προς την επιρροή που ασκεί το οργανωμένο έγκλημα στα τουριστικά θέρετρα, παρότι αποτελεί καινοτομία για την επιστήμη της εγκληματολογίας. Στην παρούσα ανάλυση θα αναφερθούν ενδεικτικά πρακτικές νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αλλά και μία σειρά τουριστικών θερέτρων που έγιναν αντικείμενο ξεπλύματος βρόμικου χρήματος.

4.3. 1^η Πρακτική νομιμοποίησης – ξενοδοχειακές μονάδες

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ακριβώς λόγω της αθεατότητας που την διακρίνει ως ποινικό αδίκημα είναι εξαιρετικά δυσχερής στην απόδειξη. Ειδικότερα και πιο επεξηγηματικά όμως, ο κλάδος του τουρισμού στην Ελλάδα που είναι, προς το παρόν τουλάχιστον, ένα εποχιακό και ευκαιριακό επάγγελμα για κάποιους, συμβάλει στην διατήρηση του χαρακτήρα αυτού του εγκλήματος. Έτσι, οι πηγές πληροφόρησης για το μόρφωμα αυτό είναι πραγματικά ελάχιστες. Για τον λόγο αυτό, παρατίθενται παρακάτω κάποια σχετικά δημοσιεύματα από τον τύπο.

Σύμφωνα με σχετικό δημοσίευμα της 27^{ης} Απριλίου του έτους 2023, αναφέρεται φοροδιαφυγή της τάξεως των 1,3 εκατομμυρίων ευρώ από ξενοδοχειακή μονάδα που είχε ως έδρα της τα Μετέωρα της Π.Ε. Τρικάλων. Η ΑΑΔΕ πέραν της πράξης της φοροδιαφυγής, διαπίστωσε μέσω των ηλεκτρονικών ελεγκτικών μηχανισμών και του συστήματος ηλεκτρονικών διασταυρώσεων συναλλαγών που διαθέτει, τραπεζικά εμβάσματα από και προς τους λογαριασμούς της εν λόγω ξενοδοχειακής μονάδας, γεγονός που γεννά βάσιμες υποψίες για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Ναυτεμπορική, 2023).

Το ίδιο έτος, δημοσίευμα της 8^{ης} Νοεμβρίου του έτους 2023, αναφέρει την πραγμάτωση φορολογικών ελέγχων σε ελληνικές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εντός της χώρας. Πιο συγκεκριμένα, υπογραμμίζεται ότι κατά το 2023, για το χρονικό διάστημα από τον Ιανουάριο έως και τον Οκτώβριο, διενεργήθηκαν συνολικά 67.000 φορολογικοί έλεγχοι, επί των οποίων διαπιστώθηκε το υψηλό ποσοστό φορολογικής παραβατικότητας του 31%. Το μέγεθος αυτό φορολογικά αποτυπώνει το γεγονός ότι η καθαρή αξία των εισοδημάτων που δεν δηλώθηκαν ποτέ στις αρμόδιες φορολογικές αρχές και ως εκ τούτου δεν φορολογήθηκαν νομίμως, ήταν περί τα 33 εκατομμύρια ευρώ, ενώ η αξία του ΦΠΑ που δεν αποδόθηκε, ξεπερνούσε τα 7 εκατομμύρια ευρώ (Tourism Today, 2023). Ωστόσο, και πάλι αυτά τα χρήματα επέστρεψαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στην παγκόσμια νόμιμη οικονομία μέσω των διαδικασιών της νομιμοποίησης τους.

Το φαινόμενο όμως, αυτό δεν είναι πρόσφατο. Και σε παλαιότερα δημοσιεύματα της 3^{ης} Αυγούστου του έτους 2022, γίνεται μνεία περί φοροδιαφυγής σε ξενοδοχειακές μονάδες που εδρεύουν και δραστηριοποιούνται στο νησί της Σαντορίνης. Πιο αναλυτικά, η συγκεκριμένη πράξη φοροδιαφυγής αφορούσε την μη έκδοση νόμιμων φορολογικών στοιχείων για συνολικά πάνω από πεντακόσιες κρατήσεις διαμονής στα εν λόγω καταλύματα, η καθαρή αξία των εσόδων των οποίων ξεπερνούσε το συνολικό ποσό των 255.000 ευρώ, ποσό που και πάλι επέστρεψε στην νόμιμη οικονομία, ακόμη και αν δεν φορολογήθηκε ποτέ (Καθημερινή, 2022).

4.4. 2^η Πρακτική νομιμοποίησης – βραχυχρόνια μίσθωση – πλατφόρμα Airbnb

Ένα φαινόμενο των καιρών και αρκετά κοντά στην φοροδιαφυγή των ξενοδοχείων είναι και η λεγόμενη ως «βραχυχρόνια μίσθωση». Σύμφωνα με το σύγχρονο αυτό μοντέλο, ο όρος βραχυχρόνια μίσθωση περιγράφει επιπλωμένα αυτόνομα διαμερίσματα ή και κατοικίες που εκμισθώνονται για σύντομες χρονικές περιόδους. Συνήθως, θεωρούνται η εναλλακτική λύση των ξενοδοχείων. Αποτελούν παρακλάδι της αγοράς εταιρικών κατοικιών και προσφέρονται από ιδιώτες και επενδυτές μέσω παγκόσμιων διαδικτυακών πλατφορμών όπως είναι ενδεικτικά, η Airbnb, η Booking κ.α., (Βραχυχρόνια μίσθωση, Wiki, 2023).

Σύμφωνα με δημοσίευμα της 7^{ης} Νοεμβρίου του έτους 2023 επισημαίνεται ο εντοπισμός διάπραξης φορολογικών παραβάσεων από την ψηφιακή πλατφόρμα βραχυχρόνιας μίσθωσης με την επωνυμία «Airbnb». Πιο συγκεκριμένα όμως, επισημαίνεται ότι η εν λόγω ψηφιακή πλατφόρμα δεν προέβη, ως νομίμως όφειλε, σε είσπραξη φόρων από ιδιοκτήτες κατοικιών της Ιταλίας που αντιστοιχούσαν σε συνολικά έσοδα 3,7 δισεκατομμυρίων ευρώ που προήλθαν από εκμισθώσεις κατοικιών, ενώ παράλληλα οι ιδιοκτήτες των κατοικιών καλούνταν να πληρώσουν φόρο 21% επί των εσόδων τους (Σταμούλης, 2023). Επιπρόσθετα, δημοσίευμα της 8^{ης} Νοεμβρίου του έτους 2023, αναφέρει ότι η φοροδιαφυγή της εν λόγω ψηφιακής πλατφόρμας έγκειται στην απόκρυψη εσόδων για τα φορολογικά έτη 2017-2021. Η εισαγγελία του Μιλάνου της Ιταλίας κατηγόρησε την εν λόγω εταιρεία ότι εκουσίως και όλως παρανόμως δεν εισέπραξε τον απαιτούμενο επιβληθέντα φόρο 21% από τους ιδιοκτήτες βραχυχρόνιων μισθωμάτων κατά τα επίμαχα έτη, ήτοι από το 2017 έως και το 2021, όπως προβλεπόταν από τον νόμο. Ωστόσο, η εταιρεία υποστήριξε ότι οι ισχυρισμοί της εισαγγελικής αρχής έρχονταν σε αντίθεση με την ευρωπαϊκή αρχή περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή κοινότητα, ισχυρισμό που δεν αποδέχθηκε το Ανώτατο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δικαίωσε τις ιταλικές αρχές (Καθημερινή, «Καμπάνα» 780 εκατ. στην Airbnb από την Ιταλία για φοροδιαφυγή, 2023).

4.5. 3^η Πρακτική νομιμοποίησης – τουριστικά σκάφη

Ένα ακόμη παράδειγμα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στον τομέα του τουρισμού συνιστά η περίπτωση των τουριστικών σκαφών. Πιο αναλυτικά όμως, σύμφωνα με δημοσίευμα της 21^{ης} Αυγούστου του έτους 2021, διαπιστώθηκε παράλειψη έκδοσης νόμιμων παραστατικών στοιχείων εσόδων, συνολικής αξίας 31.500 ευρώ, από δώδεκα τουριστικά σκάφη της νήσου Σαντορίνης, τα οποία πραγματοποιούσαν τουριστικές περιηγήσεις και κρουαζιέρες στους επισκέπτες του νησιού (Ναυτεμπορική, Φοροδιαφυγή «εν πλω» από 12 τουριστικά σκάφη στη Σαντορίνη, 2021).

Η πρακτική αυτή μάλιστα, δεν αποτέλεσε μία ατυχής στιγμή για τους φοροφυγάδες, καθώς και σε παλαιότερο δημοσίευμα της 7^{ης} Αυγούστου του 2017, είχαν διαπιστωθεί και πάλι τουριστικά σκάφη να έχουν αναγράψει πολύ μικρότερα ή και καθόλου ποσά σε ναύλα, δίχως από ότι

φαίνεται οι δράστες να συμμορφωθούν με την επιβολή του σχετικού προστίμου (New Money, Στο στόχαστρο και τουριστικά σκάφη για φοροδιαφυγή, 2017).

4.6. 4^η Πρακτική νομιμοποίησης– πολυτελείς κατοικίες

Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος λαμβάνει όμως, χώρα και σε πολυτελείς κατοικίες. Προς επεξήγηση μάλιστα τούτου, σύμφωνα με πρόσφατο δημοσίευμα της 21^{ης} Απριλίου του 2023, διαπιστώθηκαν πράξεις φοροδιαφυγής της τάξεως του ενός εκατομμυρίου ευρώ σε υπερπολυτελείς κατοικίες της Μυκόνου. Πιο συγκεκριμένα όμως, η πράξη φοροδιαφυγής και έπειτα νομιμοποίησης συσχετιζόταν με το γεγονός ότι σχεδόν πάνω από 200 πολυτελείς κατοικίες στη Μύκονο μισθώνονταν μέσω ιστοσελίδας, χωρίς την έκδοση νομίμων παραστατικών αλλά και χωρίς καν να δηλώνονται στις φορολογικές αρχές της χώρας (Tourism Today, ΑΑΔΕ: Φοροδιαφυγή 1 εκατ. ευρώ σε βίλες στη Μύκονο, 2023).

Ωστόσο και πάλι, δεν ήταν η πρώτη φορά για τους δράστες. Αναλυτικότερα, ο κλάδος της ενοικίασης πολυτελών κατοικιών στην νήσο της Μυκόνου, είχε απασχολήσει και στο παρελθόν τις ελεγκτικές φορολογικές αρχές της χώρας για τα ίδια αδικήματα. Σύμφωνα με παλαιότερο δημοσίευμα της 17^{ης} Αυγούστου του 2019, διαπιστώθηκε η μη έκδοση νόμιμων παραστατικών για εκμίσθωση πολυτελούς κατοικίας στη Μύκονο, για την οποία είχε γίνει κράτηση διαμονής με το αντίτιμο των διανυκτερεύσεων να ανέρχεται στο εξωφρενικό ποσό των 25.000 ευρώ (Καθημερινή, Φοροδιαφυγή στον τομέα της ενοικίασης πολυτελών κατοικιών έφερε στο φως η ΑΑΔΕ, 2017).

Τέλος, επισημαίνεται ότι στις ελληνικές νησιωτικές περιοχές που αποτελούν δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς, το εν λόγω φαινόμενο εντοπίζεται ακόμη και σε ιδιοκτήτες μικρών κατοικιών και διαμερισμάτων, οι οποίοι εισέρχονται στην παράνομη οικονομία εκμεταλλευόμενοι την τουριστική περίοδο (Euro2Day, Όργιο φοροδιαφυγής από τις ενοικιαζόμενες βίλες, 2016).

4.7. Το παράδειγμα της Μυκόνου

Είναι ευρέως γνωστό ότι η σπουδαιότητα του τουρισμού για ένα κράτος είναι αδιαμφισβήτητη. Ωστόσο, δεν δημοσιεύονται όλες οι απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τα πραγματικά έσοδα που εισφέρονται μέσω αυτού στο κράτος, τον τρόπο διαχείρισης και απορρόφησης των εσόδων αυτών αλλά ούτε επίσης, ενημερώνονται οι πολίτες για μία πιθανή επελθούσα περιβαλλοντική υποβάθμιση των τουριστικών προορισμών και τις κοινωνικές συνέπειες που ο τουρισμός επιφέρει στον γηγενή πληθυσμό (Χατζηπλής, 2019).

Τα τελευταία χρόνια, ο τουρισμός στη χώρα μας βασίζεται περισσότερο στην ποσοτική παρά στην ποιοτική αύξηση, όπως θα ήταν και το δόκιμο. Η ποσοτική όμως, αυτή υπερβολή επιφέρει ως άμεσο απότοκο την υποβάθμιση πολλών τουριστικών περιοχών, όπως για παράδειγμα το Φαληράκι της Ρόδου, το Λαγανά της Ζακύνθου αλλά και ολόκληρα νησιά, όπως για παράδειγμα τη Μύκονο. Στην Μύκονο, το πιο πολυσυζητημένο νησί της Ελλάδος, είναι γνωστό ότι δραστηριοποιούνται δίκτυα διεθνούς διακίνησης ναρκωτικών, πορνείας, λαθρεμπορίου, ξεπλύματος μαύρου χρήματος, εκβιασμών, ληστειών κ.α. Οι ελεγκτικές αρχές αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στην αντιμετώπιση και στην περιστολή του φαινομένου, καθώς το μαύρο χρήμα υπερισχύει όλων, ακόμη και των γηγενών κατοίκων, οι οποίοι βρίσκουν έρεισμα για την απόκτηση πλουτισμού και τούτο τους κάνει να σιωπούν, να ανέχονται αλλά και να συνεργάζονται με ιδιαίτερη ευκολία με τα δίκτυα αυτά (Νικολόπουλος, 2021). Πίσω από γνωστά beach bar της περιοχής, βρίσκονται εταιρίες που ενδύονται τον εμπορικό τύπο των ιδιωτικών κεφαλαιουχικών εταιριών (IKE) και ως βασικό μέτοχο τους έχουν, με σχεδόν απόλυτο ποσοστό άλλες εμπορικές εταιρίες που εδρεύουν σε κράτη φορολογικούς παραδείσους. Και σε επίπεδο φοροδιαφυγής όμως, που αποτελεί και ένα από τα βασικά αδικήματα της νομιμοποίησης εσόδων, διαπιστώνεται έντονο πρόβλημα στο νησί, καθώς οι επιτήδριοι δράστες εισάγουν από τρίτες χώρες αγαθά, τα οποία και μεταπωλούν εντός Ε.Ε., μέχρι τελικά να εξαφανιστεί η εταιρία που όφειλε να αποδώσει τον Φ.Π.Α. στις αρμόδιες φορολογικές αρχές.

4.8. Το παράδειγμα του Las Vegas

Το Las Vegas είναι η πολυπληθέστερη πόλη στην πολιτεία της Νεβάδα των Η.Π.Α. Η πόλη είναι διεθνούς φήμης τουριστικός προορισμός λόγω των πολυάριθμων καζίνο που λειτουργούν εκεί και τα οποία αποτελούν από μόνα τους διεθνή τουριστικό προορισμό για τους επισκέπτες από όλον τον κόσμο (Las Vegas Wiki, 2024). Ιστορικά, η πόλη αυτή υπήρξε μία σιδηροδρομική πόλη κοντά σε ορυχεία, την εξέλιξη της οποίας επέφερε η νομιμοποίηση του τζόγου το 1931.

Όπως ήταν αναμενόμενο, η εξέλιξη αυτή προσέλκυσε μέλη του οργανωμένου εγκλήματος, τα οποία άρχισαν να δραστηριοποιούνται στην περιοχή και πιο συγκεκριμένα να χρηματοδοτούν και να διαχειρίζονται τα περισσότερα καζίνο της περιοχής (Las Vegas Nevada Population, 2023). Από το 1940 έως το 1980, η πόλη ελεγχόταν από την ιταλοαμερικανική μαφία και την μαφία του Σικάγο, οι οποίες την χρησιμοποιούσαν κυρίως, για ξέπλυμα βρόμικου χρήματος (Λας Βέγκας: Η πόλη του οργανωμένου εγκλήματος, 2023).

Στην διαδικασία της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων, δεν διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο η γεωγραφική θέση της πόλης αλλά η ύπαρξη των καζίνο που αποτέλεσαν δίαυλο για πράξεις νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, καθώς ως είθισται δεν διενεργούνται έλεγχοι για τον τρόπο χρηματοδότησης των στοιχημάτων των πελατών των καζίνο, γεγονός που δεν ισχύει σε πολλές άλλες χώρες, όπως για παράδειγμα το Μακάου που προαναφέρθηκε. Οι δράστες χρηματοδοτούν στοιχήματα με τα έσοδα που αποκτήθηκαν από παράνομες δραστηριότητες, τα οποία εν συνεχεία, μετατρέπονται σε κέρδη και συνεπώς, με αυτόν τον κατά τα άλλα εύκολο τρόπο νομιμοποιούνται. Και στο σημείο αυτό, θα μπορούσε εύλογα κανείς να αναρωτηθεί, πως αντιμετωπίζει το κράτος και το εκάστοτε κράτος την παράνομη αυτή πρακτική; Είναι κοινός τόπος ότι η εμπορική βιομηχανία των καζίνο επιφέρει τεράστια φορολογικά έσοδα στα κράτη αλλά είναι και άρρηκτα συνδεδεμένη με την πολιτική εξουσία, η οποία και χρηματίζεται είτε άμεσα, είτε έμμεσα για να συναινέσει στη χορήγηση των ειδικών αυτών αδειών λειτουργίας, άνευ των οποίων, η εν λόγω βιομηχανία δεν δύναται να λειτουργήσει (Walker & Calcagno, 2011: 5-6). Συνεπώς, στην εν λόγω περίπτωση διαπιστώνεται η ύπαρξη ενός κρατικού εταιρικού εγκλήματος, το οποίο τελείται με την συνεργασία του κράτους. Πρόκειται δηλαδή, πέραν των άλλων και για ένα έγκλημα δημόσιας διαφθοράς. Με αυτήν την πρακτική, το Las Vegas παρά τη λάμψη και τη διασκέδαση που προσφέρει σε εκατομμύρια τουρίστες που το επισκέπτονται

ανά τον κόσμο, εσωκλείει και την σκοτεινή πλευρά του οργανωμένου εγκλήματος, την οποία και δεν έχει ακόμα καταφέρει να αποτινάξει. Συμπερασματικά, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι η έλλειψη της κρατικής διασφάλισης για την εφαρμογή των κανόνων λειτουργίας των καζίνο, συσχετίζεται άμεσα με την δημιουργία και την διατήρηση της παραοικονομίας (Λομπέ, 2022).

4.9. Το παράδειγμα του Μονακό

Το Μονακό συνιστά μία από τις ευπορότερες οικονομίες στον κόσμο αν και πρόκειται για ένα πολύ μικρό κρατίδιο χωρίς ιδιαίτερους φυσικούς πόρους. Η οικονομία του στηρίζεται, όπως και στο παράδειγμα του Las Vegas, στο καζίνο του, το λεγόμενο «Casino de Monte Carlo» αλλά και σε διάφορες αθλητικές διοργανώσεις που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο, όπως για παράδειγμα το Grand Prix de Monaco ή αλλιώς Formula 1, αλλά και σε διάφορες διοργανώσεις τένις. Δεν είναι όμως, μόνο αυτά που κάνουν το Μονακό άξιο αναφοράς στην παρούσα εργασία. Το κυριότερο χαρακτηριστικό του είναι ότι αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους φορολογικούς παραδείσους παγκοσμίως (Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος στο Μονακό, 2023).

Μια φορολογική πρακτική που ακολουθεί το Μονακό είναι η μη επιβολή φόρου εισοδήματος σε ιδιώτες αλλά και η έλλειψη συνεργασίας στην παροχή βοήθειας σε άλλα κράτη σχετικά με τη διερεύνηση οικονομικών εγκλημάτων σχετικών με το Πριγκιπάτο, γεγονός που το χαρακτηρίζει για πολλούς, φορολογικό παράδεισο (Μονακό: Ένα «πλυντήριο» για το μαύρο χρήμα στην Ευρώπη, 2023). Σύμφωνα με το σκάνδαλο των λεγόμενων «Pandora Papers», περισσότεροι από 400 πολιτικοί, ανάμεσα τους και αρχηγοί κρατών και μέλη κυβερνήσεων, απέκρυπταν ή και ξέπλυναν δισεκατομμύρια ευρώ μέσω offshore εταιριών που συνδεόταν με τον έναν ή τον άλλο τρόπο με το Πριγκιπάτο του Μονακό. Το δαιδαλώδες αυτό σκάνδαλο, δεν αφορούσε όμως, μόνο πολιτικά πρόσωπα και αξιωματούχους. Αφορούσε και γνωστούς επιχειρηματίες ανά τον κόσμο που προέβησαν σε παράνομες πράξεις όπως, δωροδοκία και μετέπειτα σε ξέπλυμα των παράνομων εσόδων σε τράπεζες του Μονακό, όπως η HSBC, με το ίδιο το Πριγκιπάτο να αρνείται πεισματικά να χορηγήσει πληροφορίες στα κράτη που τις αιτούνταν, προστατεύοντας με κάθε τρόπο τους φοροφυγάδες επενδυτές του.

Η νομιμοποίηση του βρόμικου χρήματος στο παράδειγμα του Μονακό, επιτυγχάνεται σύμφωνα και με την μαρτυρία του Εβρέ Φαλτσιανί μέσω διαφόρων πρακτικών, με τους σημαντικότερους εξ' αυτών να είναι πέραν του καζίνο του Πριγκιπάτου και το «sportswashing», ήτοι το ξέπλυμα χρημάτων μέσω του αθλητισμού, και των αθλητικών διοργανώσεων που τις περισσότερες φορές έχουν διεθνή εμβέλεια (Οπντορπ, 2023). Πιο αναλυτικά όμως, η νομιμοποίηση λαμβάνει χώρα μέσω των χορηγιών στη Formula 1, με την πρακτική έκδοσης εικονικών τιμολογίων από διάφορες εταιρίες ως χορηγίες πιλότων της Formula 1, προκειμένου να φοροδιαφύγουν και να ξεπλύνουν χρήματα αξίας πολλών εκατομμυρίων (Ερευνες για «ξέπλυμα» μαύρου χρήματος στη Formula 1, 2018). Σύμφωνα με την σημαντική μαρτυρία του Φαλτσιανί, ο οποίος και χαρακτηρίστηκε μετέπειτα ως μάρτυρας δημοσίου συμφέροντος, όταν διεξαγόταν αγώνας της Formula, το Μονακό κατακλυζόταν από παράνομα χρήματα. (Φαλτσιανί & Μινκούτσι, 2015: 51). Οι συνέπειες για τους πολίτες του κρατιδίου αυτού είναι η απροθυμία διάρρηξης της κάθε μορφής απορρήτου που ισχύει στο Πριγκιπάτο αλλά και η μετατροπή τους σε υπηρέτες του κάθε δισεκατομμυριούχου που επισκέπτεται το κρατίδιο με καθόλα αθέμιτο σκοπό, δίχως να ενδιαφέρεται για την πραγματική ανάπτυξη, εξέλιξη και ευημερία του τόπου τούτου.

4.10. Το παράδειγμα των Σεϋχέλλων

Οι Σεϋχέλλες ιστορικά, ήταν ένα ακατοίκητο σύμπλεγμα νησιών μέχρι και το τέλος του 18ου αιώνα. Το 1976 απέκτησε τουριστικό ενδιαφέρον, όταν εγκαινιάστηκε το πρώτο αεροδρόμιο και εν συνεχεία, διάφορα καταλύματα, καζίνο, λιμάνια κ.α. Είναι το μικρότερο κράτος διεθνώς που εκδίδει δικό του νόμισμα (Σεϋχέλλες Wiki, 2024). Οι Σεϋχέλλες κυρίως, λόγω της γεωγραφικής τους έκτασης, ήτοι βρίσκονται απομονωμένες μίλια μακριά από τις γείτονες χώρες, αποτελούν πόλο έλξης τουρισμού παγκοσμίως. Τουρισμού, ο οποίος όμως, επιθυμεί να χρησιμοποιήσει τον προορισμό αυτό ως υπεράκτιο κέντρο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, όπως άλλωστε και το ίδιο το κράτος διατυμπανίζει περίτρανα. Πιο συγκεκριμένα όμως, ο προορισμός αυτός έχει χαρακτηριστεί παγκοσμίως από τα κράτη και τους διεθνούς οργανισμούς, ως φορολογικός παράδεισος. Το συμβούλιο της Ε.Ε. μάλιστα, έχει χαρακτηρίσει επισήμως, τις Σεϋχέλλες ως μη συνεργάσιμη φορολογικά χώρα και αυτό γιατί ενδείκνυται για τη δημιουργία υπεράκτιων εταιρειών που στοχεύουν στην δημιουργία δικτύων

με επικεφαλής τους λεγόμενους “μπροστινούς” ή και “αχυρανθρώπους”, δηλαδή ανθρώπους που βρίσκονται πίσω από τους πραγματικούς δικαιούχους και παρέχουν κάλυψη σε αυτούς (Shaer & Hudson & Williams, 2014). Κατά ακολουθία της FATF, ως πραγματικός δικαιούχος ορίζεται το φυσικό πρόσωπο που είτε κατέχει, είτε ελέγχει επί της ουσίας μια εταιρία, είτε είναι το πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου εκτελείται μία οικονομική συναλλαγή.

Οι φορολογικοί παράδεισοι ορίζουν τις δικαιοδοσίες που θεσμοθετούν με σκοπό την διευκόλυνση των συναλλαγών κυρίως, των πλουσίων που δεν είναι κάτοικοι της περιοχής τους. Οι συναλλαγές αυτές δεν είναι απαραίτητο να εκτυλίσσονται εντός της γεωγραφικής περιφέρειας του νησιωτικού εν προκειμένω συμπλέγματος, αλλά κυρίως, είναι υπεράκτιες. Η ιδιαιτερότητα αυτή των συναλλαγών προστατεύει το απόρρητο των προσωπικών στοιχείων και δεδομένων των δραστών, διασφαλίζει την ανωνυμία των πραγματικών δικαιούχων αλλά και δυσχεραίνει ουσιαστικά την όποια προσπάθεια ανεύρεσης σημαντικών πληροφοριών. Οι offshore δηλαδή, συναλλαγές με άλλα λόγια, αποσυνδέουν την πραγματική τοποθεσία των συναλλαγών από τη νόμιμη τοποθεσία που έλαβαν χώρα (Palan, 2009). Οι εταιρίες αυτές δεν είναι από την δημιουργία τους παράνομες αλλά μετατρέπονται σε τέτοιες όταν παρεισφρεί ο σκοπός του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος.

Στην περίπτωση των Σεϋχελλών η ευκολία σύστασης μιας υπεράκτιας εταιρείας διαφημίζεται σαν τουριστικό προϊόν στους επισκέπτες. Το μόνο που απαιτείται στην κυριολεξία, είναι η δήλωση ενός και μόνο μετόχου, ενός διευθυντή και μιας διεύθυνσης που να ανήκει στο νησιωτικό σύμπλεγμα. Εξυπακούεται βέβαια, πως γύρω από την λειτουργία αυτή της τοπικής οικονομίας ευνοούνται και διάφορες ομάδες επαγγελματιών, όπως λογιστών, συμβούλων, οικονομολόγων, Δικηγόρων κ.α. Με αυτόν τον τρόπο, δίνεται η δυνατότητα της απόκρυψης του πραγματικού δικαιούχου, ο οποίος μπορεί και να είναι άορατος για τις οικουμενικές φορολογικές αρχές (Willebois & Halter & Harrison & Park & Sharman, 2011:10-11).

Επιλογικές – κριτικές παρατηρήσεις

Καταληκτικά, προκύπτει πρωτίστως, το συμπέρασμα ότι η δημιουργία καταναλωτικών αναγκών είναι ένας μηχανισμός διατήρησης της παράνομης και συμβατικής συμπεριφοράς, του ελέγχου και της κοινωνικής πειθάρχησης του ατόμου. Μέσω της δημιουργίας των συγκεκριμένων υλιστικών προτύπων στην κοινωνία αλλά και της παροχής εργασίας στα άτομα αυτής, επιτυγχάνεται η εξασφάλιση της συναίνεσης ή της ανοχής αυτών στις εγκληματικές δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος. Η ανοχή έγκειται στην παροχή ωφελημάτων από τις εγκληματικές επιχειρήσεις, μέσω της προσφοράς αγαθών και υπηρεσιών υψηλής ζήτησης σε χαμηλότερες τιμές συγκριτικά με το νόμιμο εμπόριο αλλά και μέσω της δημιουργίας πληθώρας θέσεων απασχόλησης ανειδίκευτων κυρίως, ατόμων που ενδεχομένως, να μην είχαν καμία άλλη δυνατότητα κοινωνικής ανέλιξης και απορρόφησης στο νόμιμο εργατικό δυναμικό των κοινωνιών που χαρακτηρίζονται από υψηλούς δείκτες φτώχειας και ανεργίας (dirty economy), (Ruggiero, V. 2000).

Με τον όρο νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες νοείται η διαδικασία μέσω της οποίας το εγκληματικό υποκείμενο αποκρύπτει την ύπαρξη ή την παράνομη προέλευση ή ακόμη και την χρήση των εσόδων που απέκτησε από εγκληματικές δραστηριότητες και τα οποία τεχνηέντως μεταμφιέζει εισφέροντας τα στην οικονομία ως καθόλα νόμιμα. Προϋπόθεση πλήρωσης της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος είναι η προηγούμενη τέλεση ενός βασικού αδικήματος κυρίως, οικονομικής φύσης αλλά όχι μόνο. Η επικινδυνότητα του αδικήματος αυτού αποτυπώνεται στο παγκόσμιο Α.Ε.Π. και στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, με τις συνέπειες να είναι καταστροφικές για το κοινωνικό γίγνεσθαι.

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή αλλιώς το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος ανάγεται, όχι κατ' αποκλειστικότητα αλλά στον μεγαλύτερο βαθμό σε οργανωμένο έγκλημα, το οποίο με την σειρά του περιλαμβάνει τη εισροή των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος σε νόμιμες επιχειρήσεις αλλά και ποικίλα φαινόμενα διαφθοράς, τα εγκλήματα των ισχυρών, τα εγκλήματα του λευκού περιλαιμίου, το κρατικό- εταιρικό έγκλημα κ.α. Βέβαια, για το οργανωμένο έγκλημα δεν υφίσταται ένας κοινά αποδεκτός ορισμός διεθνώς, με άμεση συνέπεια, ο ορισμός που δίδεται κάθε φορά να συσχετίζεται με την κανονιστική ισχύ του νομικού κειμένου εντός του οποίου έχει διατυπωθεί. Οι όποιες προσπάθειες έγιναν για την

διατύπωση ενός κοινά αποδεκτού ορισμού, αφορούσαν τον καθορισμό των μορφολογικών χαρακτηριστικών των εγκληματικών ομάδων και δεν προσέγγιζαν την πραγματική όψη του φαινομένου (Σταμούλη, 2017: 217). Για τον Έλληνα νομοθέτη, το οργανωμένο έγκλημα ταυτίζεται με το άρθρο 187 Π.Κ.

Όπως προ ειπώθηκε, αντικείμενο του νόμου περί νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί η προς νομιμοποίηση περιουσία και συνεπώς, προϋπόθεση πλήρωσης της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος, αποτελεί η διαπίστωση τέλεσης ενός προηγηθέντος βασικού αδικήματος, το οποίο δύναται κατά περίπτωση να είναι και το άρθρο 187 Π.Κ. από την τέλεση του οποίου να προήλθε άμεσα και αιτιατά η προς νομιμοποίηση περιουσία του δράστη. Προκύπτει επομένως, αδιαμφισβήτητα ο συσχετισμός των δύο αυτών ποινικών μεγεθών. Την σχέση αυτή, επιβεβαιώνει και ο Ευρωπαίος νομοθέτης με την τοποθέτηση του άρθρου 187 Π.Κ. στην πρώτη περίπτωση των βασικών αδικημάτων του άρθρου 4 του Ν. 4557/2018. Το εγκληματικό αυτό μοτίβο αποδεικνύει περίτρανα την αμφίδρομη σχέση που διατηρεί το οργανωμένο έγκλημα με το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος, αφού το οργανωμένο έγκλημα για την επίτευξη των στόχων του προβαίνει σε πράξεις νομιμοποίησης, ενώ και η νομιμοποίηση για την επίτευξή των σκοπών της προσφύγει αργά ή γρήγορα σε συνεργασία με δράστες του οργανωμένου εγκλήματος. Το οργανωμένο έγκλημα αποτυπώνεται σε υπέρογκα ποσά παγκοσμίως, τα οποία δύνανται να επιστρέψουν στην νόμιμη αγορά για να διατεθούν ξανά μόνο μέσω των διαδικασιών της νομιμοποίησης (κύκλος του χρήματος). Άξιο αναφοράς αποτελεί ακόμη, το γεγονός, ότι ο νόμος περί ξεπλύματος είναι ένα νομοθέτημα που προστατεύει και το ίδιο το χρηματοπιστωτικό σύστημα από τους κινδύνους που ενέχει (άρθρο 1 του Ν. 4557/2018).

Ειδικότερα, στον κλάδο του τουρισμού υπάρχει διείσδυση του οργανωμένου εγκλήματος σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε αυτόν. Οι εγκληματικές αυτές ομάδες, συνεργάζονται με νόμιμες επιχειρήσεις με σκοπό να επενδύσουν τα παράνομα έσοδα τους στην νόμιμη οικονομία. Και αυτή η συνεργασία έχει νόημα γιατί αν δεν νομιμοποιηθεί το παράνομο χρήμα μέσα από νόμιμες επιχειρήσεις και διάφορες επενδύσεις, δεν θα έχει καμία απολύτως αγοραστική δύναμη και συνεπώς, καμία δύναμη γενικά, αφού δεν θα δύναται να επενδυθεί για τη συνέχιση των δραστηριοτήτων των εγκληματικών οργανώσεων και των εγκληματικών δικτύων. Η συναλλαγή αυτή βέβαια, ευνοεί και τις δύο πλευρές, καθώς τα οφέλη είναι πολλά

και για τους δύο, με αποτέλεσμα να ενισχύεται σε σημαντικό βαθμό το φαινόμενο της παραοικονομίας. Δεν θα πρέπει να λησμονείται βέβαια, πως οι εγκληματικές οργανώσεις συνδυάζουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία των δικτύων και της επιχείρησης (Lemieux, 2003). Έτσι, η τοπική κοινωνία συναινεί, στο οργανωμένο έγκλημα, το οποίο νομιμοποιεί ανεμπόδιστα παράνομα χρήματα, με αποτέλεσμα ο γηγενής πληθυσμός να εξέρχεται των συνθηκών της ένδειας και της κακουχίας και οι κάτοικοι των περιοχών αυτών να ανέρχονται κοινωνικής τάξης και οι επιχειρήσεις που άλλοτε μετά βίας λειτουργούσαν να πλουτίζουν με την ανοχή της πολιτείας και των τοπικών πολιτευτών που στοχεύουν στην εξαγορά ψήφων μέσω της προώθησης των συμφερόντων των κατοίκων των περιοχών αυτών. Με αυτόν τον τρόπο, θα έλεγε κανείς πως ο εύκολος πλουτισμός οδήγησε στην με κάθε κόστος διατήρηση των παράνομων δραστηριοτήτων στις περιοχές αυτές. Αλλά και η διάδοχη κατάσταση εγκολπώνοντας την αντίληψη αυτή που ευνοεί τις παραβατικές συμπεριφορές, δεν αντέδρασε στη δράση των εγκληματικών δικτύων στις περιοχές αυτές, αλλά αποδέχτηκε τις παράνομες πρακτικές και αποτέλεσε πρόσφορο έδαφος για τη συνέχισή της. Αυτό βέβαια, δεν σημαίνει ότι σε πράξεις νομιμοποίησης δεν μπορεί να προβεί και κάποιος ιδιώτης ατομικά, συνήθως όμως, στην ανάγκη παραμονής του στην σκιώδη εγκληματικότητα αναγκάζεται να συνεργαστεί με το οργανωμένο έγκλημα και το δίκτυο που εσωκλείει αυτό.

Συμπερασματικά εξάγεται το συμπέρασμα πως αν και οι έννοιες της φοροδιαφυγής, του οργανωμένου εγκλήματος και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι αυτοτελή ποινικά μεγέθη, στην πράξη εργαλαιοποιούνται και συνδέονται από τους δράστες των οικονομικών εγκλημάτων για την μεγιστοποίηση των κερδών τους. Χρησιμοποιούνται με ευελιξία, προσαρμοστικότητα και αλυσιδωτά, ώστε πρώτα η φοροδιαφυγή να τους εισφέρει υπέρογκα ποσά σε παράνομο μαύρο χρήμα που να προέρχεται από οργανωμένες εγκληματικές δραστηριότητες και έπειτα η νομιμοποίηση να τους επιτρέπει να το εισφέρουν και πάλι στην νόμιμη οικονομία μέσω διαδικασιών που αναπόφευκτά στηρίζονται και πάλι στο οργανωμένο έγκλημα.

Καθοριστικό ρόλο στην εξάπλωση του οργανωμένου εγκλήματος και κατ' επέκταση του ξεπλύματος διαδραματίζει και η πλημμελής εφαρμογή του άρθρου 187 Π.Κ. από τους αρμόδιους δικαστικούς λειτουργούς. Πιο συγκεκριμένα, η γενικότερη τάση διεύρυνσης της ποινικής δίωξης από τις εισαγγελικές αρχές, η έλλειψη γνώσης και εμπειρίας σχετικά με την

εφαρμογή της συγκεκριμένης νομοθεσίας, ειδικά τα πρώτα χρόνια μετά την θέσπιση του, η άσκηση ποινικής δίωξης χωρίς την εμπεριστατωμένη αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίζει η αστυνομία αλλά και διάφοροι λόγοι σκοπιμότητας, συντέλεσαν στην διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 187 Π.Κ. Η πλημμελής αυτή εφαρμογή του νόμου διευκόλυνε πολλές εγκληματικές ομάδες που προέβαιναν σε νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, να μετατρέψουν, με σχετικό ισχυρισμό τους επί της έδρας, την κατηγορία στο αδίκημα της συμμορίας και κατά συνέπεια, να τύχουν διαφορετικής ποινικής μεταχείρισης, γεγονός που εν τοις πράγμασι δεν τους απέτρεψε από την συνέχιση τέλεσης πράξεων νομιμοποίησης και ξεπλύματος. Δέον είναι ακόμη, να αναφερθεί ότι σύμφωνα με την έρευνα που πραγματοποίησε η καθηγήτρια Εγκληματολογίας, Ε. Σταμούλη σε αρχεία σχετικών δικογραφιών που εκδικάστηκαν από τα δικαστήρια της πρωτεύουσας, από τις ασκηθείσες ποινικές δίωξεις για το αδίκημα του άρθρου 187 Π.Κ., μόνο ένα μικρό μέρος αυτών έφτασε τελικά να δικαστεί, ενώ οι περισσότερες υποθέσεις κατέληξαν να μην επιβάλλουν καν ποινή για εγκληματική οργάνωση στους δράστες με αποτέλεσμα τελικά να αθώνονται πανηγυρικά. Η γενικότερη αυτή, τάση αθώωσης των κατηγορουμένων αυτών, οδήγησε στην δημιουργία ανασφάλειας δικαίου στους πολίτες και επικαιροποίησε πιο πολύ από ποτέ την συζήτηση για την ενίσχυση της Αντεγκληματικής Πολιτικής.

Ο σκοτεινός αριθμός των εγκλημάτων αυτών είναι τεράστιος και πρέπει να γίνουν συντονισμένες προσπάθειες, τόσο νομοθέτησης, όσο και πρόληψης και καταστολής τους. Πρέπει επομένως, να γίνουν ουσιαστικά βήματα Αντεγκληματικής Πολιτικής, τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Τέτοιες προτάσεις συνιστούν η λήψη νομοθετικών πρωτοβουλιών, η ενίσχυση της διεθνούς ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών και των αρμοδίων φορέων, η διασυνοριακή συνεργασία των αρχών επιβολής του νόμου, η ενίσχυση των αρμοδίων φορέων με το κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό κ.α. Οι μέχρι τώρα προσπάθειες αντιμετώπισης του φαινομένου απέβησαν άκαρπες ή ατελέσφορες, καθώς το οργανωμένο έγκλημα και το ξέπλυμα είναι δύο φαινόμενα που συνεχώς εξελίσσονται αλλά κυρίως, γιατί οι αρμόδιες αρχές δίνουν βαρύτητα σε άλλες μορφές και σε άλλα είδη μικροεγκληματικότητας.

Το οργανωμένο έγκλημα για να πετύχει τους στόχους του θα χρησιμοποιήσει το ισχυρότερο όπλο του, αυτό που δεν δύναται να μετρηθεί και είναι σχεδόν αόρατο, την διαφθορά, προσανατολιζόμενη σε πρόσωπα αλλά και κυβερνήσεις. Και για αυτό θα πρέπει πρωταρχικά,

να υφίσταται γνώση του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου για την έννοια της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τις μορφές της αλλά και τις βλαπτικές συνέπειες που επιφέρει για ολόκληρες πληθυσμιακές ομάδες. Επιπροσθέτως, οφείλουν να ληφθούν σοβαρότερα υπόψη οι διατάξεις του Ν. 4557/2018, περί υπόχρεων προς επίδειξη δέουσας επιμέλειας προσώπων και της υποχρέωσης αυτών περί υποβολής αναφοράς στην Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, κάθε ασυνήθιστης ή αλλιώς ύποπτης συναλλαγής που σχετίζεται με το ξέπλυμα, όπως κάθε απαγόρευσης γνωστοποίησης πληροφοριών που αφορούν τις αναφορές αυτές στον δράστη ή σε τρίτο. Βέβαια, για την ορθότερη εφαρμογή της πολιτικής αυτής, δέον να επιλυθεί πρώτα η προβληματική διάταξη που προήλθε από την ενσωμάτωση της σχετικής ευρωπαϊκής οδηγίας (2015/849/ΕΕ) που δεν εκτίμησε σωστά το καθήκον εχεμύθειας που οφείλουν να επιδεικνύουν ορισμένες κατηγορίες υπόχρεων προσώπων, όπως για παράδειγμα οι Δικηγόροι, οι Συμβολαιογράφοι κ.α. (άρθρο 22 παρ. 1,2 του Ν. 4557/2018). Πιο επεξηγηματικά, σύμφωνα με την διάταξη αυτή, η συγκεκριμένη υποχρέωση δεν υφίσταται στο παράδειγμα των Δικηγόρων, όταν πρόκειται για πληροφορίες που λαμβάνουν σχετικά με τον εντολέα τους, κατά την αξιολόγηση της νομικής του κατάστασης ή όταν τον εκπροσωπούν ή τον υπερασπίζονται σε δίκη ή όταν τον συμβουλεύουν για την κίνηση ή την αποφυγή της δίκης. Εκ των ανωτέρω γίνεται αντιληπτό ότι επρόκειτο για μία άτοπη ρύθμιση που πρέπει να τροποποιηθεί για την ορθή εφαρμογή των μέτρων δέουσας επιμέλειας κατά του ξεπλύματος.

Και επειδή ακριβώς, το ξέπλυμα αφορά όλη την κοινωνία, αφού στερεί τα έσοδα αυτά από προγράμματα κοινωνικής πολιτικής και πρόνοιας, ενισχύει τον καπιταλισμό και τον πληθωρισμό, δημιουργεί κοινωνική ανισότητα ανάμεσα στους πολίτες των κρατών αλλά και γενικότερα, απομυζεί εθνικό πλούτο, οι κοινωνίες και τα κράτη, οφείλουν άμεσα χωρίς καθόλου χρονοτριβή και καθυστερήσεις να υιοθετηθούν μέτρα Αντεγκληματικής Πολιτικής. Η παγκοσμιοποίηση του εγκλήματος επιφέρει την απαίτηση και για την παγκοσμιοποίηση της καταπολέμησης του. Συνεπώς, μέτρα Αντεγκληματικής Πολιτικής που δύνανται ενδεικτικά να υιοθετηθούν είναι οι νομοθετικές πρωτοβουλίες των κρατών, η ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών σε παγκόσμιο επίπεδο, η σύσταση περαιτέρω αρχών περιστολής του φαινομένου, η ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών, η διασυνοριακή συνεργασία των οργάνων επιβολής του νόμου κ.α. Στην πραγματικότητα, το φαινόμενο της

νομιμοποίησης εσόδων δεν αντιμετωπίζεται με ιδιαίτερη προσοχή, όπως και θα έπρεπε. Τουναντίον, όπως προκύπτει και από τις εκθέσεις της ΕΛ.ΑΣ. δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα σε συγκεκριμένα εγκλήματα και στην μικροεγκληματικότητα, με αποτέλεσμα τα αδικήματα αυτά να παραμένουν στην αφάνεια. Και αυτό συμβαίνει καθώς, τα εγκλήματα αυτά έχουν ως *modus operandi* την διαφθορά με αυτουργούς ή συμμετόχους υψηλά ιστάμενα πρόσωπα, πολιτικά πρόσωπα και κυβερνήσεις.

Ως προς το παράδειγμα του τουρισμού συνοψίζοντας, αναφέρεται πως ο κλάδος του τουρισμού είναι αδιαμφισβήτητα μία από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες και αποτελεί μια από τις σημαντικότερες πηγές εσόδων των κρατών, όπως είναι και η Ελλάδα, συντελώντας στην διαμόρφωση της οικονομίας. Το κόστος απώλειας εσόδων για το κράτος μεταφράζεται σε διαφυγόντα κέρδη, τα οποία όμως, δεν μπορούν να υπολογισθούν και δεν προβάλλονται στις ετήσιες εκθέσεις για τον τουρισμό. Και μόνη η παραδοχή ωστόσο, της ύπαρξης του οργανωμένου εγκλήματος στον κλάδο του τουρισμού δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να γενικεύεται η τάση αυτή σε όλες τις τουριστικές περιοχές, πρακτική η οποία θα ήταν απόλυτα λανθασμένη. Τουναντίον, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στο εγκλήματα που βρίσκονται στο «απυρόβλητο», στην λεγόμενη γκρίζα ζώνη (Βιδάλη, 2017: 48-49).

Όσον αφορά τις πρακτικές νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, εξάγεται το συμπέρασμα ότι το ξέπλυμα μαύρου χρήματος εργαλειοποιεί ως ένα βαθμό το αδίκημα της φοροδιαφυγής στο παράδειγμα του τουρισμού. Και τούτο γιατί οι τουριστικές περιοχές συναλλάσσονται κυρίως με μετρητά, παράγοντας που διευκολύνει την κυκλοφορία του μαύρου χρήματος και την φοροδιαφυγή. Έτσι, οι δράστες έχουν ως εφελτήριο και σημείο εκκίνησης για την απόκτηση υπέρογκων παράνομων χρηματικών ποσών και κέρδους, την τέλεση πράξεων φοροδιαφυγής, τα ποσά της οποίας για να μπορούν να γίνουν διαχειρίσιμα ξανά πρέπει πρωτίστως, να περάσουν από την διαδικασία της νομιμοποίησης και να επιστρέψουν στην νόμιμη αγορά με σκοπό την εκ νέου διακίνηση τους.

Ως προς τους τουριστικούς προορισμούς που αναφέρθηκαν παραπάνω, προκύπτει ότι το Μονακό, οι Σεϋχέλλες και το Las Vegas αποτελούν φορολογικούς παραδείσους. Οι φορολογικοί παράδεισοι, είναι συνήθως, μικρά κράτη, κρατίδια, νησιά και συμπλέγματα νησιών, συνήθως γεωγραφικά απομονωμένα, που άλλοτε ανήκουν σε κάποια μεγαλύτερη χώρα και άλλοτε είναι διοικητικά αυτοτελείς περιοχές, που με κίνητρο την ανάπτυξη και την βιωσιμότητα τους,

εξελίχθηκαν σε φορολογικούς παραδείσους, οι οποίοι αρνούνται να συνεργαστούν με άλλα κράτη και να δώσουν χρήσιμες πληροφορίες για τους επενδυτές τους που φοροδιαφεύγουν από τα κράτη φορολόγησης των παράνομων εσόδων τους, προστατεύοντας τους από κάθε τιμωρία του νόμου διεθνώς, αλλά και δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο μία παγκόσμια κοινωνία συγκάλυψης. Και οι τρεις αυτές τουριστικές περιοχές αποτελούν χώρες ή κρατίδια με πολύ χαμηλή έως και ανύπαρκτη φορολογία για τους αλλοδαπούς επενδυτές που μεταφέρουν τα χρήματα και τα περιουσιακά τους στοιχεία εκεί, αλλά και συστήνουν εταιρίες με σκοπό την μέγιστη απόκτηση κέρδους. Στην πραγματικότητα, οι αλλοδαποί αυτοί επενδυτές είναι φοροφυγάδες που επενδύουν στο πιο φορολογικά φιλόξενο για αυτούς περιβάλλον. Η Μύκονος, δεν αποτελεί φορολογικό παράδεισο με την τυπική έννοια αλλά ούτε και ασκεί πολιτική επιρροή στην υπόλοιπη Ελλάδα. Έχει υποστηριχθεί ότι διαθέτει το περίβλημα ενός φορολογικού παραδείσου, αφού στην νήσο υφίσταται τεράστια φοροδιαφυγή, λαθρεμπόριο και παράνομη διακίνηση. Είναι συνδεδεμένη κυρίως, με ομάδες οργανωμένης εγκληματικότητας, εν αντιθέσει με το Μονακό που φαίνεται να αποτελεί καταφύγιο των εγκληματιών του λευκού περιλαιμίου και μέσω αυτών να ασκεί και πολιτική επιρροή στην εκάστοτε κυβέρνηση.

Τα υπέρογκα αυτά κέρδη που προκύπτουν από την φοροδιαφυγή στους τουριστικούς προορισμούς, νομιμοποιούνται με ποικίλες μεθόδους, ενώ σημαντικό ρόλο διαδραματίζει για μία τουριστική περιοχή και η λειτουργία των καζίνο, τα οποία ενεργούν ως πλυντήρια βρόμικου χρήματος. Εκείνο όμως, που μπορεί να ειπωθεί με ασφάλεια ως συμπέρασμα είναι ότι η ανάπτυξη των τουριστικών αυτών θερέτρων, δεν αποσκοπεί στην διατήρηση της πολιτιστικής κουλτούρας των λαών και την προώθηση των αξιοθέατων τους, αλλά τουναντίον, υπονομεύει και θέτει σε κίνδυνο την πολιτιστική κληρονομιά και την περιβαλλοντική ομορφιά των περιοχών αυτών. Καταληκτικά, σκοπός της «βαριάς» βιομηχανίας του τουρισμού θα πρέπει να αποτελέσει η προσέλκυση των σκεπτόμενων επισκεπτών που με ενσυναίσθηση θα αξιοποιήσουν τους περιορισμένους παρεχόμενους πόρους της τουριστικής περιοχής, διατηρώντας παράλληλα την παράδοση, την κουλτούρα και τον πολιτισμό του κάθε θερέτρου, επιδεικνύοντας υπεύθυνη στάση απέναντι στον τόπο που επισκέπτονται, στους κατοίκους αυτού και στο μέλλον του τόπου που θα απολαύσουν οι επόμενες γενεές.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Αλεξιάδης, Στέργιος. (1996). *Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλας.
- Αλεξιάδης, Στέργιος. (2004). *Εγκληματολογία*, (8^η έκδοση). Αθήνα- Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, σελ. 216.
- Αντωνιάδου, Χ. (2023). Έκθεση Europol. Ανακτάται μόνο το 2% των εγκληματικών εσόδων. Ανακτήθηκε Μάιος 26, 2024, από URL <https://www.brief.com.cy/analyseis/ekthesi-europol-anaktatai-mono-2-ton-egklimatikon-esodon>
- Αντωνόπουλος, Γ. & Hall, S. (2019). *Νόμιμες επιχειρήσεις και «οργανωμένο έγκλημα» στην Ελλάδα της οικονομικής κρίσης*. Στο Βιδάλη, Σ & Κουλούρης, Ν. & Παπαχαλαράμπους, Χ. (Επιμ.) *Εγκλήματα των ισχυρών*. Αθήνα, Εκδόσεις ΕΑΠ.
- Βαθρακοκοίλης, Α. (2001). *Το οργανωμένο έγκλημα και οι τρόποι αντιμετώπισής του*. Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Βασιλαντωνοπούλου, Β. (2014). «Λευκά Κολάρα» & Οικονομικό Έγκλημα. Κοινωνική Βλάβη & Αντεγκληματική Πολιτική. Αθήνα, Π. Ν. Σάκκουλας.
- Βιδάλη, Σ. (2009). *Η πορεία προς το οργανωμένο έγκλημα*, ΤΟ ΒΗΜΑ, (19/07/2009), Ανακτήθηκε Ιούνιος 05, 2024, από το <https://www.tovima.gr/2009/07/19/opinions/i-poreia-pros-to-organwmeno-egklima/>
- Βιδάλη, Σ. (2013). *Εισαγωγή στην Εγκληματολογία*. Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Βιδάλη, Σ. (2017). *Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα*. Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Βιδάλη, Σ. & Κουλούρης, Ν. & Παπαχαλαράμπους, Χ. (2019). *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, Οικονομικό και Οργανωμένο έγκλημα*. Αθήνα, Εκδόσεις ΕΑΠ.
- Βραχυρόνια μίσθωση Wiki (2023), 30-03-2024. Ανακτήθηκε Απρίλιος 22, 2024 από το https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CF%81%CE%B1%CF%87%CF%85%CF%87%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%B9%CE%B1_%CE%BC%CE%AF%CF%83%CE%B8%CF%89%CF%83%CE%B7

- Γεωργακή, Κ. (2017). *Συνταγματικές πτυχές του Ν.3691/2008 για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Τα δικαιοκρατικά όρια μιας αμφιλεγόμενης ρύθμισης. ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ*, 2/2017, τεύχος 2.
- Γεωργούλας, Σ. (2019). *Από το έγκλημα του λευκού κολάρου στο κρατικό-επιχειρηματικό έγκλημα*. Στο Βιδάλη, Σ. & Κουλούρης, Ν. & Παπαχαλαράμπους, Χ. (Επίμ.). *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, Οικονομικό και Οργανωμένο έγκλημα*. Αθήνα, Εκδόσεις ΕΑΠ.
- Δούβλης, Β. (2015). *Διεθνής δράσεις κατά της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής – Η μεγάλη χίμαιρα*. Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών, Τεύχος 8-9, σελ. 779.
- Ελληνική Αστυνομία, (2005). Ετήσια Έκθεση για το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2005. Ανακτήθηκε Ιούνιος 05, 2024 από <https://www.astynomia.gr/2008/02/14/etisia-ekthesigia-to-organomeno-egklima-stin-ellada-gia-to-etos-2005/>
- Ελληνική Αστυνομία, (2011). Ετήσια Έκθεση για το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2011. Ανακτήθηκε Ιούνιος 05, 2024 από <https://www.astynomia.gr/2013/05/27/ekthesi-organomenou-egklimatos-gia-to-etos-2011/>
- Ελληνική Αστυνομία, (2012). Ετήσια Έκθεση για το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2012. Ανακτήθηκε Ιούνιος 05, 2024 από https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2012-ekthesi_oe.pdf.
- Ελληνική Αστυνομία, (2019). Ετήσια Έκθεση για το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2019. Ανακτήθηκε Ιούνιος 05, 2024 από https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2019-ekthesi_organomenou_egklimatos.pdf.
- Ελληνική Αστυνομία, (2020). Ετήσια Έκθεση για το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2020. Ανακτήθηκε Ιούνιος 05, 2024 από <https://www.astynomia.gr/file/2022/12/28062022ekthesiorganwmenou2022.pdf>.
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (21-03-2024). Ανακτήθηκε Μάιος 25, 2024 από <https://www.consilium.europa.eu/el/infographics/anti-money-laundering/>
- Euro2Day, *Όργιο φοροδιαφυγής από τις ενοικιαζόμενες βίλες*, (2016). Ανακτήθηκε Μάρτιος 15, 2024 από το <https://www.euro2day.gr/news/economy/article/1435177/orgio-forodifygys-apo-tis-enoikiazomenes-viles.html>
- IOBE. (Σεπτέμβριος 2012), *Η επίδραση του τουρισμού στην Ελληνική Οικονομία*. Αθήνα, Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών.

Insider, (08 Μάϊου 2018). *Έρευνες για «ζέπλυμα» μαύρου χρήματος στη Formula 1*. Ανακτήθηκε Μάρτιος 05, 2024 από URL <https://www.insider.gr/aytokinito/83598/ereynes-gia-xeplyma-mayroy-hrimatos-sti-formula-1>

Καθημερινή, (2022). *ΑΑΔΕ: Πρόστιμα σε ξενοδοχεία στη Σαντορίνη για φοροδιαφυγή*, Ανακτήθηκε Μάρτιος 12, 2024, από το <https://www.kathimerini.gr/society/561985642/aade-prostima-se-xenodochieia-sti-santorini-gia-forodiatfygi/>

Καθημερινή, (2023). *«Καμπάνα» 780 εκατ. στην Airbnb από την Ιταλία για φοροδιαφυγή*, Ανακτήθηκε 16 Μαρτίου, 2024 από το <https://www.kathimerini.gr/economy/562715977/kampana-780-ekst-in-airbnb-apo-tin-italia-gia-forodiatfygi/>

Καθημερινή, (2017). *Φοροδιαφυγή στον τομέα της ενοικίασης πολυτελών κατοικιών έφερε στο φως η ΑΑΔΕ*. Ανακτήθηκε Μάρτιος 30, 2024 από το <https://www.kathimerini.gr/economy/local/1038772/forodiatfygi-ston-tomea-tis-enoikiasis-polytelon-katoikion-efere-sto-fos-i-aade/>

Καραδήμας, Θ., & Καραδήμα, Π. (2015). *Τεχνικές ζεπλύματος χρήματος και τα μέτρα πρόληψης των ελληνικών τραπεζών*. e-Περιοδικό Επιστήμης & Τεχνολογίας, σελ. 59-71. Ανακτήθηκε Απρίλιος 02, 2024 από http://ejst.uniwa.gr/issues/issue_40/karadimas%2040.pdf

Κούρος, Γ. (2018). *Διετής φυλάκιση και βαριά πρόστιμα για ζέπλυμα «μαύρου» χρήματος*. Ανακτήθηκε Απρίλιος 09, 2024 από URL <https://www.naftemporiki.gr/finance/1028343/dietis-fylakisi-kai-varia-prostima-gia-xeplyma-mavrou-chrimatos/>

Κουτσός, Σ. (2023). *Η συμβολή του τουρισμού στην Ελληνική Οικονομία 2022*. INSETE INTELLIGENCE. Ανακτήθηκε Μάρτιος 23, 2024 από το URL https://insete.gr/wp-content/uploads/2021/11/21_11_Tourism_and_Greek_Economy_2019-2020.pdf

Λας Βέγκας: Η πόλη του οργανωμένου εγκλήματος. (Απρίλιος 25, 2023). Ανακτήθηκε Μαρτίου 11, 2024, από το URL <https://www.gazzetta.gr/plus/2215617/las-begkas-i-poli-toy-organomenoy-egklimatos>

Las Vegas, Nevada Population, (Οκτώβριος 11, 2023). Ανακτήθηκε Μάρτιος 22, 2024, από το URL <https://dimosiografia.com/kazino-i-efkoli-methodos-gia-to-xeplyma-vromikou-chrimatos/>

Las Vegas Wiki (2024), Ανακτήθηκε Απρίλιος 28, 2024 από το https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9B%CE%B1%CF%82_%CE%92%CE%AD%CE%B3%CE%BA%CE%B1%CF%82

Λομπέ, Α. (2022). *Καζίνο: η εύκολη μέθοδος για το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος*; Ανακτήθηκε Απρίλιος 04, 2024 από το URL <https://dimosiografia.com/ka-zino-i-efkoli-methodos-gia-to-xeplyma-vromikou-chrimatos/>

Μιχαλοπούλου, Ε. (2019). *Το οικονομικό έγκλημα, σύγχρονες τάσεις εξάπλωσης του και όψεις της επίσημης κοινωνικής αντίδρασης*. Στο Βιδάλη, Σ & Κουλούρης, Ν. & Παπαχαλαράμπους, Χ. (Επίμ.) *Εγκλήματα των ισχυρών*. Αθήνα, Εκδόσεις ΕΑΠ.

Μονακό: Ένα «πλυντήριο» για το μαύρο χρήμα στην Ευρώπη (2023, Ιανουάριος 24). Ανακτήθηκε Ιούνιος 05, 2024 από το URL <https://www.kathimerini.gr/economy/562243444/monako-ena-plyntirio-gia-to-mayro-chrima-stin-eyropi/>

Ναμίας, Ο. (2007). *Ο ρόλος και η ευθύνη του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο ξέπλυμα βρόμικου χρήματος*. Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων, Ξέπλυμα βρόμικου χρήματος «καθαρή» ή ελεύθερη κοινωνία;. Αθήνα- Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα. Σελ. 381-382.

Ναυτεμπορική, ΑΑΔΕ: Φοροδιαφυγή 1,3 εκατ. μέσω πλατφορμών από ξενοδοχείο στα Μετέωρα, (2023), Ανακτήθηκε Ιούνιος 04, 2024 από το <https://www.naftemporiki.gr/finance/economy/1465188/aade-forodifgygi-13-ekat-meso-platfomon-apo-xenodocheio-sta-meteora/>

Ναυτεμπορική, (2021). Φοροδιαφυγή «εν πλω» από 12 τουριστικά σκάφη στη Σαντορίνη, Ανακτήθηκε Απρίλιος 19, 2024 από το <https://www.naftemporiki.gr/finance/989153/forodifgygi-en-plo-apo-12-touristika-skafi-sti-santorini/>

Νεράντζη, Κ. (2022). *Ξέπλυμα χρήματος, Πρόληψη & Καταστολή*. Αθήνα, Εκδόσεις Δεδεμάδη.

New Money, (2017). *Στο στόχαστρο και τουριστικά σκάφη για φοροδιαφυγή*, Ανακτήθηκε Απρίλιος 14, 2024 από το <https://www.newmoney.gr/roh/palmos-oikonomias/oikonomia/elegxoun-ka-i-touristika-skafi-gia-forodifgygi/>

- Νιάκα, Α. (2016). *Ξέπλυμα χρήματος σε απλά βήματα...* Ανακτήθηκε Απρίλιος 10, 2024 από το URL <https://www.sofokleous.in.gr/kseplyma-xrimatos-se-apla-vimata>
- Νικολόπουλος, Γ. (2021). *Τουρισμός χωρίς αύριο*. Ανακτήθηκε Μάρτιος 15, 2024 από το URL <https://www.reporter.gr/Apypseis/Apo-theseews/Grhgorhs-Nikolopoulos/489600-Toyrismos-chwris-oria>
- Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος στο Μονακό (Οκτώβριος 29, 2023). Ανακτήθηκε Μάρτιος 14, 2024 από το URL <https://www.tanea.gr/1998/11/19/world/kseplyma-brwmikoy-xrimatos-sto-monako/>
- Ξέπλυμα μαύρου χρήματος Wiki (Οκτώβριος 25, 2023). Ανακτήθηκε Μάρτιος 15, 2024 από https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9E%CE%AD%CF%80%CE%BB%CF%85%CE%BC%CE%B1_%CE%BC%CE%B1%CF%8D%CF%81%CE%BF%CF%85_%CF%87%CF%81%CE%AE%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%82
- Όπντορπ, Ν. (Ιούνιος 18, 2023). *Ποιος θα σταματήσει το sportswashing*; Ανακτήθηκε 01 Απριλίου 2024, από <https://www.dw.com/el/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CF%8C%CF%82-%CE%B8%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9-%CF%84%CE%BF-sportswashing/a-65930460>
- ΟΟΣΑ. (2016). Σε Norio, E. (2020). *Why are tourists resorts attractive for transnational crime? The case of Maya Riviera*. Ανακτήθηκε Μάρτιος 16, 2024 από URL <https://www.emerald.com/insight/2633-1225.htm>
- Παμπούκης, Χ. (2015). *Η έννοια και η λειτουργία της κατοικίας στο ελληνικό φορολογικό διεθνές δίκαιο*. Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας, σελ. 323.
- Ράικος, Δ. (2006). *Δημόσια Διοίκηση και Διαφθορά από τη σκοπιά του Διοικητικού Δικαίου*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Ριζάβα, Φ. (2012). *Οργανωμένο έγκλημα. Θεωρητική προσέγγιση, κατ' άρθρον ερμηνεία και νομολογιακή αντιμετώπιση*. Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Σάμιος, Θ. (2020). *Ποινικός Κώδικας*. Αθήνα, Π. Ν. Σάκκουλας.
- Σεϋχέλλες Wiki (2024), Ανακτήθηκε Απρίλιος 8, 2024 από το <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B5%CF%8B%CF%87%CE%AD%CE%BB%CE%BB%CE%B5%CF%82>

Σταμούλη, Ε. (2018). *Ποινική Δικαιοσύνη και εξουσίες: το παράδειγμα του οργανωμένου εγκλήματος. Στο Εξουσίες, επιστημονική ουδετερότητα και εγκληματολογικός λόγος. 50 χρόνια Howard Becker "Whose side are we on?".* Αθήνα, Ελληνική Εταιρεία Μελέτης του Εγκλήματος και του Κοινωνικού Ελέγχου, σελ. 276-294.

Σταμούλη, Ε. (2019). *Οργανωμένο έγκλημα, παράνομες αγορές και διαφθορά στην Ελλάδα.* Στο Συμεωνίδου-Καστανίδου. Ε. (1999). *Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις.* Σε τιμητικό τόμο Γ.Α. Μαγκάκη. Ποινικό Δίκαιο-Ελευθερία-Κράτος Δικαίου. Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αν. Σάκουλα.

Σταμούλη, Ε. (2019). *Οργανωμένο έγκλημα, παράνομες αγορές και διαφθορά στην Ελλάδα.* Στο Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν., Παπαχαλαράμπους Χ. (επιμ.) *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα,* Αθήνα, Εκδόσεις ΕΑΠ.

Σταμούλης, Δ. (2023). *Airbnb: Δικαστικός κόλαφος για φοροδιαφυγή – Η πλατφόρμα θα καταβάλει 780 εκατ. ευρώ,* Ανακτήθηκε 09 Απρίλιος 2024, από το <https://www.ot.gr/2023/11/07/diethni/airbnb-diaistikos-kolafos-gia-forodiafygi-i-platforma-tha-katavalei-780-ekata-eyro/>

Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανακτήθηκε Μάρτιος 21, 2024, από το <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/anti-money-laundering>

Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C 202/01).

Τα πέντε μεγάλα «πλυντήρια». (06 Μάρτιος, 2010). Ανακτήθηκε 17 Απριλίου, 2024 από το URL <https://www.tovima.gr/2010/03/06/society/ta-pente-mega-la-plyntiria/>

Τζαναβάρη, Ν. (2019). *Οι διεθνείς συμβάσεις για την αυτόματη ανταλλαγή φορολογικών πληροφοριών – παρουσίαση και ερμηνεία των ρυθμίσεων του διεθνούς φορολογικού δικαίου,* Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 23.

Tourism Today, (2023). *ΑΑΔΕ: “Καμπάνες” για φοροδιαφυγή σε ξενοδοχεία.* Ανακτήθηκε Μάρτιος 10, 2024 από το <https://www.tourismtoday.gr/ααδε-εντοπισμός-14-εκατ-παραβάσεων-φορ/>

Tourism Today (2023), *ΑΑΔΕ: Φοροδιαφυγή 1 εκατ. ευρώ σε βίλες στη Μύκονο.* Ανακτήθηκε Μάρτιος 10, 2024 από το <https://www.tourismtoday.gr/ααδε-φοροδιαφυγή-1-εκατομμύριο-ευρώ-σε/>

Φαλτσιανί, Ε. & Μινκούτσι, Α. (2015). *Το χρηματοκιβώτιο των φοροφυγάδων*. Αθήνα, Εκδοτικός οργανισμός Λιβάνη.

Φοροδιαφυγή Βικιπαιδεία. (Ιούλιος 13, 2023). Ανακτήθηκε Ιούνιος 06, 2024 από <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%AE>

Φορτσάκης, Θ. & Σαββαΐδου, Κ. (2014). *Φορολογικό Δίκαιο*. Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 383.

Χατζηπλής, Π. (2019). *Ελληνικός τουρισμός: Ότι λάμπει δεν είναι χρυσός* (Α' Μέρος). Ανακτήθηκε Μάρτιος 20, 2024 από το URL <https://analyst.gr/2019/04/09/ellinikos-tourismos-oti-lampe-i-den-einai-xrisos/>

Χλούπης, Γ. (2019). *Το θεσμικό πλαίσιο της αντιμετώπισης του υπερεθνικού οργανωμένου εγκλήματος*. Στο Βιδάλη, Σ., Κουλούρης, Κ., Παπαχαλαράμπος, Χ. (επιμ.). (2019). *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα*. Α' εκδ. Αθήνα, Εκδόσεις ΕΑΠ, σελ. 279-303.

ΨΗΦ IB/1975 (1975). Θέση σε ισχύ του νέου Συντάγματος της χώρας Ε' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, Εφημερίς της κυβερνήσεως της ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 110/Α'9/9 ΙΟΥΝ.1975).

Ξενόγλωσσες βιβλιογραφικές αναφορές

Bassiouni, M. Ch. & Vetere, E. (1999). *Organised Crime and its Transnational Manifestations*. International Law, τόμ. 1. Νέα Υόρκη, Ardsley, pg. 883.

Chambliss, W. (2008). *On the Take. From Petty Crooks to Presidents*. Bloomington and Indianapolis, Indiana University Press, pg. 154.

Cressey, R. Donald, (1969). *Theft of the Nation*. New York, pg. 304-319.

Eurostat, 2015. Ανακτήθηκε 08 Απρίλιος, 2024 από URL https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:%CE%A3%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82_%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D&oldid=334770

- F.A.T.F (2023). Ανακτήθηκε Μάιος 18, 2024 από το URL <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>
- FTI Consulting (2013). *Macau Remains a Money Laundering Hotbed. Global Risks and Investigation*. Ανακτήθηκε Απρίλιος 01, 2024 από το <https://www.fticonsulting-asia.com/~media/Files/apac-files/insights/articles/macau-remains-a-money-laundering-hotbed.pdf>
- Howard, Abadinsky. (2010). *Organised Crime* (9th edition). Wadsworth, Belmont, California.
- Hughes, G. (1998). *Understanding crime prevention*. London, McGraw- Hill Education, pg 18.
- International Money Laundering Information Bureau. Ανακτήθηκε Απρίλιος 07, 2024 από URL https://www.imlib.org/page1_hist.html
- Lemieux, V. (2003). *Criminal networks*. Ottawa/Canada, Royal Canadian Mounted Police.
- Maltz, M. (1994). *Defining Organized Crime*, στο Kelly, R., Chin, R. & Schatzberg, R. (επιμ.), *Handbook of Organized Crime in the United States*, London, Greenwood, pg. 21-37.
- Ming, L., Fong, K. S., Jieqi, G. & Yui-yip, L. (2022). *Implementing Anti-money-laundering Goals: New Technologies or Coordination between Related Agencies?*. *Journal of China Tourism Research*, 18:6, 1284-1304. DOI: 10.1080/19388160.2022.2042449
- Newburn, T., & Sparks, R., (2012). *Criminal justice and political cultures*, Cullompton, Willan Publishing, pg. 12-13.
- Norio, E. (2020). *Why are tourists resorts attractive for transnational crime ? The case of Maya Riviera*. Ανακτήθηκε Απρίλιος 05, 2024 από URL <https://www.emerald.com/insight/2633-1225.htm>
- Palan, R. (2009). *Η ιστορία των φορολογικών παραδείσων*. Ανακτήθηκε Απρίλιος 11, 2024 από URL <https://www.historyandpolicy.org/policy-papers/papers/history-of-tax-havens>
- Paoli, L. Vander Beken, T. (2014). *The Oxford Handbook of Organized Crime*. New York, Oxford University Press.
- President's Commission on organized crime, (1986). *The cash connection: Organized Crime, Financial institutions and Money Laundering*. USA, Washington D.C., Ανακτήθηκε Απρίλιος 11, 2024 από URL <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015047755676&seq=2>

- Riccardi, M. Berlusconi, G. (eds)., (2016), *Organised crime in European Businesses : Organised crime and the legal economy*. Ανακτήθηκε Μάρτιος 21, 2024 από URL https://www.gberlu.net/publication/savona_et_al_2016/savona_et_al_2016.pdf
- Ruggiero, V. (2000). *Crime and Markets. Essays in Anti-criminology*, Oxford, Oxford University Press, pg. 64 επόμ.
- Shaer, M. & Hudson, M. & Williams, M. (2014). *Sun and Shadows: How an Island Paradise Became a Heaven for Dirty Money*. Ανακτήθηκε Απρίλιος 11, 2024 από <https://www.icij.org/investigations/offshore/sun-and-shadows-how-island-paradise-became-haven-dirty-money/>
- Tchetvetrakov, G. (2023). *Anti Money Laundering :How does it Work And How Is It Regulated*. Ανακτήθηκε Απρίλιος 07, 2024 από URL <https://moneytransfercomparison.com/aml/>.
- Unger, B. & Siegel, M. & Ferwerda, J. & Kruijt, W. & Busionioic, M. & Wokke, K. & Rawlings, G. (2006). *The amounts and the effects of Money Laundering. Report for the Ministry of Finance*. Netherland, Utrecht School of Economics.
- Walker, D. & Calcagno, P. (2011). *Casinos and political corruption*. Charleston USA, College of Charleston.
- What is money Laundering? (13 December 2023). Ανακτήθηκε Απρίλιος 12, 2024 το URL <https://www.fincen.gov/what-money-laundering>
- Willebois, E. & Halter, E. & Harrison, R. & Park, j. & Sharman, J. (2011). *The Puppet Masters. How the Corrupt Use Legal Structures to Hide Stolen Assets and What to Do About It*. Washington DC, STAR, World Bank UNDO.
- Woodiwiss, Michael. (1990). *Organised crime, USA, changing perceptions from prohibition to the present day*. British Association for American Studies, Brighton.
- Wright, A. (2006). *Organised crime*, London, Willan Publishing, pg.21.

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα: Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.